

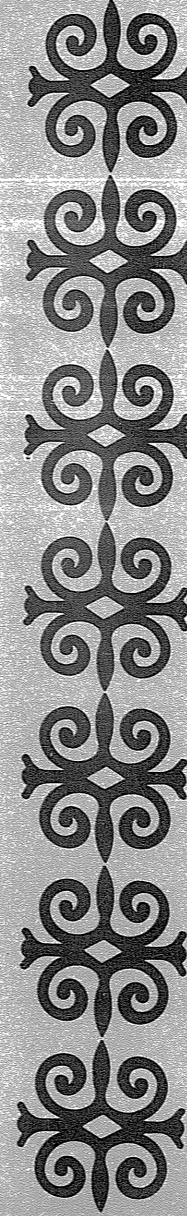
çağdaş tanıtım

ƏNƏR
reklam ajansı

ÖZVEREN SOK. 16/1 DEMİRTEPE/ANKARA · 2294422 · 2309697

kafdağı

KUZEY KAFKASYA KÜLTÜR DERNEĞİ · AYLIK KÜLTÜR, SANAT ve HABER DERGİSİ

YIL: 1
SAYI: 2
MART. 1987
ANKARA

kafdağı Aylık Kültür Sanat ve Haber Dergisi •

Sahibi : Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Adına Başkan ASLAN ARI * Yayın Yönetmeni : Nahit ERUZ, * Yazı İşleri Sorumlusu : Mansur ULUTAŞLI * Haberleşme Adresi : P.K. 17, EMEK-ANKARA * Abone bedelleri, (herhangi bir PTT şubesinden) 108669 No'lu Posta Çeki Hesabına gönderilir * Fiyatı : 500.— TL. * Yıllık Abone Bedeli (12 Sayı) : 5.000.— TL. (Dış Ülkeler için : 30 DM) * Gelen yazılar basılsın basılmasın geri gönderilmez * Yayımlanan yazılar kaynak gösterilmeden iktibas edilemez * İmzalı yazıların sorumluluğu sahiplerininindir *

Mine Ofset Matbaacılık
Tel: 117 34 75 - 125 23 52
Nisan 1987 - Ankara

SAYIN OKUYUCU...

"Kafdağı üzerine, yazdığımız baş yazıyla çıkış nedenimiz ve amaçlarımızı sizlere aktarmaya çalıştık. Neden KAFDAĞI? sorusuna cevap olarak sunduğumuz bu yazıda, Kafdağı'nın mitolojik anlamını da tanıtmaya fırsatı buluyoruz.

Bu sayımızı derneklerimize, derneklerimizin yasal konumuna, toplum-bilimsel açıdan derneklerimizin incelenmesine ayırdık büyük ölçüde. Sayın Olcay Mis'le yaptığımız söyleşi ile; yasalar karşısında dernek, dernekçilik sorunlarına cevap aradık. Açıklayıcı bilgiler edinip sunduk sizlere.

"Mitoloji ve Nartlar" yazısıyla Sayın Yismeyl Özdemir'in, bu konudaki yoğun bilgi birikimini tanıma fırsatı bulduk. Bundan sonraki her sayıda Nart Efsanelerinden bir bölümü sizlere sunmaya çalışacağız.

Geleneksel kültür değerlerimizi tanımak ve onların tanınmasını sağlamak görevlerimiz arasında. Bu sayıda Asetin mutfağının bir bölümü olan hamur işleri ile ilgili yiyecek tariflerini ve mutfak adabını anlatmaya çalıştı Sayın Necla Okyay. Çoğu yiyeceklerimizi yeniden tadmak, tanımak ayrı bir haz olsa gerek.

8 Mart, Dünya Kadınlar Günü olarak kutlanır. Bu kutlamalara katılıyor, kadınlarımızın toplum içinde olmaları gereken en saygın yere gelmeleri dileği ile, geçmişte yaptıkları onur verici çalışmalarını anlatmaya çalışıyoruz.

Derneklerimizin yaptıkları çalışmalarla ilgili, derlenebilen haberleri aktarmaya çalıştık.

Musa Kundukhov'un Anıları adlı kitabı eliştirel bir yaklaşımla tanıtmaya çalıştık sizlere.

Şiir bölümünde gençliğinin büyük bir bölümünü Kafkasya'da geçiren M.Y.Lermontov'dan iki şiir sunuyoruz. Şiirlerinde Kafkasya'ya olan iyi duygularına büyük ölçüde yer veren LERMONTOV Çarlık Rusya'sının büyük şairlerindedir.

Çocuklarımızın seveceklerini umduğumuz bir hikayemiz var, bundan sonraki sayılarımızda da sürdürmeyi amaçladığımız bu konuya ilgi duyan okuyucularımızdan da yayımlanmak üzere hikayeler bekliyoruz. Kafkas dillerinden çeviri ya da yöresel hikayelerimizden derlenmiş olmasını koşul koyarak.

Okuyucu mektuplarına yer verdik. Onların duygu ve dileklerini sizlerle paylaşmak isteğiyle. Bütün okuyucularımızın eleştiri ve önerilerini bekliyoruz.

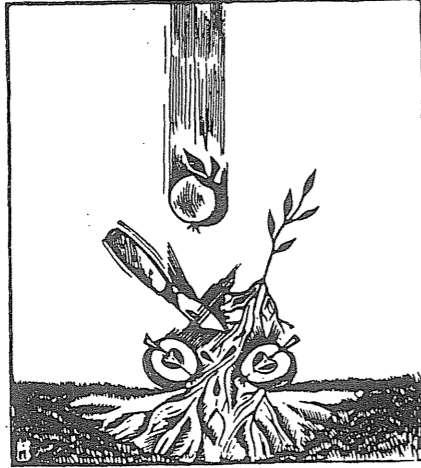
Yaşam; mutluluk ve acıyı beraber yaşamayı olumlu kılan bir olgu. Hemşehrilerimizin hem acılarını, hem mutluluklarını bazen aynı sayfalarda paylaşmak zorunda kalıyoruz. Anlayışla karşılanacağını umuyor, bir kezde burada aynı duyguları içtenlikle paylaştığımızı belirtmek istiyoruz.

Saygılarımızla
KAFDAĞI

KAFDAĞI ÜZERİNE

amaç; geleneksel kültür-çağdaş kültür sentezine ulaşmak...

başarının ancak okuyucularımızın ilgileri, öneri, eleştiri ve destekleriyle biçimlenip gerçekleşeceği inancındayız.

Periyodik yayın organlarının ilk sayılarında genellikle amaç, temel işlev ve konuların belirlenmesi yerleşmiş bir gelenektir. İlk sayımızda Yönetim Kurulu imzasıyla yayımlanan baş yazıda KAFDAĞI'nın temel amacı Derneğimizin temel konusu olan kültürün önemini vurgulayarak dile getirilmiştir. Ancak yine de KAFDAĞI'nın çakış nedenini, temel amaç ve işlevlerini daha somut ve açık biçimde belirtmekte yarar vardır. Ne var ki 25. yıl, Resul Hamzatov, Georges Dumezil'in ölümü gibi önemli konu ve haberlere öncelik verme gereğinden kaynaklanan ve yer darlığı nedeni ile ilk sayımızda yer veremediğimiz bu konudaki açıklamaları ikinci sayıda, burada sunuyoruz.

KAFDAĞI'nın temel amacı, kuşkusuz kendisini yayım yaşamına başlatan K.K.K. Derneği'nin amacı doğrultusundaki çalışmalara hem doğrudan katkıda bulunmak, hem de hemşehrilerimizin bu çalışmalara daha aktif biçimde ve daha geniş ölçüde katılmalarını sağlamaya çalışmaktır.

K.K.K. Derneği'nin tüzüğüne baktığımızda temel amacının şu üç aşamadan oluştuğunu görürüz. a) Geleneksel kültür değerlerimizin derlenmesi, b) Bu kültürün uygar dünya kültürüyle uyumlu biçimde geliştirilerek korunması ve hayata geçirilmesi, c) Geleneksel Kafkas Kültürü - Uygur dünya kültürü sentezi yoluyla üyelerinin kültür düzeylerinin yükseltilmesi ve onların geleneksel kültüre saygılı, ülke ve dünya gerçeklerini bilen bilinçli aydınlar olarak topluma daha yararlı insanlar haline getirilmesi.

**Kafdağı "Boşlukta sallanan kendi kendine duramıyan dünyanın desteği"
"Gökyüzünün rengini aldığı zümrütten dağ"**

Buraya kadar, KAFDAĞI'nın temel amaç ve işlevleri üzerinde durduk. Şimdi de Dergimize ad olarak seçtiğimiz KAFDAĞI'nın mitoloji anlamlarından ve neden bu adı seçtiğimizden kısaca söz edelim

Bilindiği gibi KAFDAĞI mitolojik bir dağdır. Eski doğu halklarında, Hint, İran ve Arap mitolojilerinde Babil, İbrani ve İslam Kozmolojisinde (evrenbilim) önemli yer tutar.

Mitolojik inançlara göre Kafdağı, "boşlukta sallanan kendi kendine yerinde duramayan dünya'nın dayanağı" olmuştur. (M. LAROUSSE) Dünya'yı çevreleyen aşılması güç bir dağlar zinciridir. Görünen, görünmeyen dünyaları ayıran bir sınırdır.

Mitoloji'deki Kafdağın Dünya üzerindeki yeri konusunda, o'nun kuzeyde olduğu yolundaki inanç oldukça yaygındır. KAFDAĞI adı "özellikle Kafkas'lar ile İran'ın kuzeyindeki dağ sıralarını içine alan kısmı ifade eder." (İnönü Ans.) "Bu adın Kafkas dağlarından türediği sanılmaktadır" (Görsel Gnl.Kült.Ans.)

Mitoloji'deki Kafdağı'nın günümüzde Kuzey Kafkasya'da bulunan ADİGE dillerinde OŞHAMAFE (Kutsal dağ, uğurlu dağ) olarak anılan ELBRUZ dağı olduğu kanaati yaygındır. Ancak, bunu bilimsel olarak günümüz koşullarında ispatlamak mümkün değildir. Ne varki gerçekten mitolojideki çeşitli motifler birleştirilip değerlendirildiğinde bu yaygın kanaat önemli ölçüde güç kazanmaktadır. Öte yandan Asya'da ve eski doğu halklarında Kafdağı'nın kuzeyde olduğu yolundaki yaygın inanç bu kanaati pekiştirmektedir. Nitekim daha başka çeşitli ansiklopedilerde de Kafdağı'nın Kafkas dağlarını ifade edebileceği belirtilmektedir.

Kaf Mitoloji'sinde, ve Kafkas Halk Edebiyatında geçen olayların, kahramanların, yerlerin özellikleride bu eğilimi pekiştirir niteliktedir. Esasen Kafdağı'nın başka bir dağı ifade edebileceğine ilişkin herhangi bir görüş ve iddiada yoktur.

Evet, Kafdağı mitolojik bir dağdır. Mitoloji çağı ise henüz yazının olmadığı, insanların düşünme, düşünme ve konuşma yeteneklerini değerlendirerek daha çok sözlü kültür ürünleri verdiği çağdır. Derneğimiz ve dergimizin derlemeyi amaçladığı geleneksel kültür ürünlerimizin önemli bir bölümü mitoloji çağında üretilmiş sözlü kültür ürünlerimizden oluşmaktadır. Masal, efsane destan, halk öyküleri, halk deyişleri, bilmece, atasözü vb. gibi sözlü anonim kültür ürünlerini derleme çalışmalarına katkı çabasıdaki dergimizin bu ürünlerin daha çok üretildiği çağa ilişkin yaygın bir mitolojik dağ olan KAFDAĞI adını taşımasının uygun olacağını düşündük.

Ancak derginin salt mitolojik çağ ürünlerini derlemekle yetinmeyeceği, çağdaş kültürel sorunlarımızın somut çözümlerine ilişkin gerçekçi yaklaşımları da bulunacağı ve tarihsel bir temel üzerinde yükselceği de unutulmamalıdır.

İşte KAFDAĞI, bu üç aşamalı temel amaca hizmet çabası içinde olacaktır. Şöyle ki;

1. KAFDAĞI her şeyden önce, ayırdığı özel bölümleriyle ve yaptığı çağrılarla geleneksel kültür değerlerimizin, özellikle de sözlü kültür ürünlerimizin derlenmesi çalışmalarına öncülük etme çabası içinde olacaktır. Bu amaçla tüm okuyucularımız; geleneksel kültürümüzü yaşayan, taşıyan, bilen ve bunlarla görüşüp ilişki kurabilme olanağına sahip olan hemşehrilerimiz, bu çalışmalara katılmaya, katkıda bulunmaya çağırılmaktadır. Her hemşehrimizin güç ve olanakları ölçüsünde ve görev bilinciyle bu çağrıya uyacaklarına inanıyor, katkıda bulunanlara şimdiden teşekkürü borç biliyoruz.

2. KAFDAĞI, derlenen kültür ürünlerimizi bir yandan arşivleyerek korumaya, bir yandan da yayımlayarak değerlendirmeye, hemşehrilerimizin bilgi ve yararlanmalarına sunmaya çalışacaktır.

3. Böylelikle derlenen, arşivlenerek korunan ve üyelerin bilgi ve yararlanmalarına sunulan kültür değerlerimizin uygar dünya kültürü ile uyumlu biçimde geliştirilerek hayata geçirilmesi çabalarında da KAFDAĞI'nın üzerine düşen görevleri severek yerine getirmeye çalışacağı tabiidir.

4. KAFDAĞI'nın bir başka işlevi de, bir yandan duyuru ve çağrılılarıyla hemşehrilerimizin, derneklerimizde gerçekleştirilen etkinliklere, hazırlık aşamasından başlayarak daha aktif biçimde ve geniş ölçüde katılmalarını sağlamaya çalışmak, öte yandan da gerçekleştirilen etkinlikleri yayımlayıp duyurarak daha geniş kitlelere ulaştırmak, böylece daha sağlıklı bir etkileşme ve bütünleşme ortamı sağlamaya çalışmak olacaktır. Bu konuda da gerek kardeş Kafkas Kültür Dernekleri yöneticilerinin, gerekse diğer hemşehrilerimizin duyarlılıkla yardımcı olacaklarına inanıyoruz.

5. Öte yandan KAFDAĞI, gerek tarihsel-kültürel içerikli araştırma ve inceleme yazılarına, gerekse özel bölümlerde çağdaş dünya kültür ve sanatına ilişkin örneklerle yer verecek hemşehrilerimizin kültür birikimlerinin artmasına katkıda bulunacak, geleneksel kültür-çağdaş kültür sentezine ulaşılmasına yardımcı olacaktır.

6. KAFDAĞI ayrıca ilgili ve yetenekli hemşehrilerimizin kültürel-sanatsal çalışmalarını yayımlayarak değerlendirmeye ve özendirici çabalarda bulunmaya çalışacaktır.

7. Ve nihayet KAFDAĞI, bunların yanısıra, gerek okuyucu mektupları yoluyla gerekse dernek ve toplum haberlerine olanakları ölçüsünde yer ve ağırlık vererek, toplumumuzda uzun zamandır eksikliği duyulan kitle haberleşme ve iletişim aracı boşluğunu doldurmaya çalışacaktır.

Özetle belirtmek gerekirse KAFDAĞI'nın çabası; kültürel sorunlarımızın çözümüne daha aktif ve geniş bir katılım sağlamak, tüm Kuzey Kafkaslıların ortak kültür ve bilgi düzeylerini yükseltmek, toplumsal etkileşme, dayanışma ve bütünleşme olanaklarını geliştirmek, hızla unutulmakta olan geleneksel Kuzey Kafkasya kültürünü derleyip değerlendirerek bu kültürün evrensel kültür oluşumlarında layık olduğu yeri alabilmesine yardımcı olmak doğrultusunda olacaktır.

Oldukça kapsamlı olduğu açık bulunan bu çalışmaların, ancak okuyucularımızın ilgileri, öneri, eleştirisi ve destekleriyle biçimlenip gerçekleşebileceğinin bilincindeyiz. Bu bilinç ve beklentilerle, ama umutla yola çıkıyoruz. İnanıyoruz ki, KAFDAĞI'nın başarısı aynı zamanda tüm Kuzey Kafkaslıların da başarısı olacaktır.

Mitolojik çağ artık çok gerilerde kalmıştır. Geride kalanı unutmak yerine, tarihsel bir süreç içerisinde bilimsel bir temel üzerinde, kültürel değerlerimizi tanımak, bilmek, derleyip öğrenmek zorundayız. Bu temel üzerinde mitolojideki Kafdağı günümüzdeki adıyla, haritada yeri belli Oşhamafe-Elbruz dağı, erişilmez, ulaşılmaz bir yeri değil, tersine ulaşılabilecek somut bir yeri simgeler durumdadır. Kafdağı-Elbruz-Oşhamafe bizim kültürünü derleyip, değerlendirmeye, geliştirmeye çalıştığımız Kuzey Kafkasya'nın en belirgin, en genel, en birleştirici sembolü haline gelmiştir.

İşte, bir yandan derleyip geliştirmeye çalıştığımız geleneksel kültür ürünlerimizin önemli bir bölümünün ait olduğu bir çağa ilişkin olması, öte yandan günümüzdeki Elbruz-Oşhamafe ile özdeşleştirildiğinde Kuzey Kafkasya'nın genel sembolü olması, ilgi çekici yaygın bir ad olması gibi özellikleri göz önünde bulundurularak KAFDAĞI adı benimsenmiştir. Amacımız kanımızca nisbeten çoğunluğun uzlaşıp benimseyebileceği bir ad bulmak idi. Bu anlayışla yola çıkarak benimsediğimiz Kafdağı'nı, hemşehrilerimizde anlayış ve hoşgörüyle karşılayacaklarını ve benimseyeceklerini umuyoruz.

Saygılarımızla
KAFDAĞI

DERNEKLERİMİZ

KUZEY KAFKASYA KÜLTÜR DERNEKLERİ'NİN TOPLUMBİLİMSEL AÇIDAN İRDELENMESİ

"Aşağı yukarı resmen örgütlenmiş; üyelerinin kendi dilekleri ile katıldıkları; nispeten sürekli bir toplumsal teşkilatlanma birimi"

Demokratik parlamenter rejimin en önemli özelliği halkın siyasal partiler, sendikalar, meslek kuruluşları, dernekler vb. teşkilatlar aracılığı ile ülke yönetimine katılması; sorunlarını ve gereksinimlerini özgürce dile getirebilmesidir.

Sözü edilen teşkilatlarda bir araya gelen toplum katmanları ortak amaçlar için mücadele ederler, amaçları doğrultusunda insanları etkilemeye çalışırlar, aralarındaki dayanışmayı genişleterek güçlenirler.

Ülkelerin siyasal yapılarına göre değişkenlik gösteren "Teşkilatlanma" ve "ifade" özgürlüğü insanlığın vazgeçemediği bir haktır. Bu hak yasalarca güvence altına alınmış, kullanma biçimi yasa, tüzük ve yönetmeliklerce belirlenmiştir.

A.K.K.D.'nin yayın organı "KAFDAĞI" dergisi bu sayısında toplumun kültürel gelişmesinde "insanlar arasında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlama" işlevini üstlenen "dernek"ler konusunun hukuksal ve sosyal boyutlarını inceleyecektir.

Birbirleri ile ilişki halindeki insanların davranış biçimlerini, süreç ve sonuçlarını genellemeler halinde ifade eden toplumbilim, dernekleri; "aşağı yukarı resmen örgütlenmiş, üyelerinin kendi dilekleri ile katıldıkları, nispeten sürekli bir toplumsal teşkilatlanma birimi" olarak tanımlamaktadır.

Toplumbilimcilere göre eğitim, yardımlaşma ve kültürel alanlardaki etkinliklerimizin büyük bir kısmı bireysel olarak ya da aile içinde değil, devletce ya da derneklere gönüllü katılım yolu ile gerçekleşmektedir.

Küçük yerleşim birimlerinde, insanlar yüzyüze etkileşim içinde olmalarına karşın geniş topluluklarda doğrudan etkileşimin yerini ikincil etkileşim almaktadır. Bir başka deyişle sanayileşme ve kentleşme sürecinde toplum üyelerinin farklılaşması oranında kitle örgütleri kurma eğilimleri güçlenerek ikincil etkileşimi yaratmaktadır.

Örneğin; şehirleşme sürecinde geleneksel kültür değerlerini korumaları güçlenen Kafkaslılar, kafkas kültür derneklerinde bir araya gelerek kültürel değerlerini yaşatma çabası vermektedirler. Aynı kültürü paylaşan, sorunları ortak olan diğer insanlarla dayanışma içinde olmak gereksinimi, teşkilatlanmayı zorunlu kılmıştır.

Toplumbilimciler, amaçları ne olursa olsun "dernek" şeklindeki gönüllü teşkilatlanmada şu özelliklerin olabileceğini ileri sürmektedirler.

1. Özel çıkarlara hizmet eder.
2. Kuruluş nedenleri ve üye olacaklarda aradıkları ölçüler farklıdır.

3. Yazılı bir tüzükleri vardır. Üyeleri düzenli aralıklarla toplanarak dergi vb. çıkarabilirler.

4. Bir kısım üyeler amaçlarına ulaşmada bir araç kabul ederek diğer bir kısım arkadaşları ile bir arada bulunmak, ya da hoşlandıkları bir şeyi yapmak için derneğe katılırlar.

5. Dernekler etkinlik gösterirken çoğu kez başka dernekle de etkileşirler.

6. Ortak amaçlı dernekler, çabalarını birleştirerek federasyon, konfederasyon gibi daha üst örgütsel yapılar kurabilirler.

7. Derneklere üye olma ve derneklere çalışma hemen her yaş kesitinde görülebilir.

8. Derneklere kadın üyeler genellikle erkek üyelerden azdır.

9. Üyelik ve aktif katılım doğrudan doğruya toplumsal-ekonomik statüye bağlı olarak değişmektedir.

10. Dernekler giderici (zevke yönelik) ve yardımcı (amaca yönelik) etkinlikleri oranında birbirlerinden ayrılırlar. Her iki etkinlik biçimini gösterenlerde vardır kuşkusuz.

A.K.K.K. Derneğinin toplumbilim açısından bir irdelemesini yapalım şimdide.

1961 yılında kurulan A.K.K.K. Derneğinin 25 yıllık geçmişinin tarihsel değerlendirmesini kafkas kültür derneklerinin tarihini yazacaklara bırakarak, yukarıda belirttiğimiz genel özellikler ışığında şunları söyleyebiliriz.

1. Derneğin, sosyal çıkarına uygun bir amacı vardır. Tüzüğe göre bu amaç: "Kuzey Kafkasyalılara ait geleneksel kültür değerlerini derleyip, uygar dünya kültürü ile uyumlu bir biçimde geliştirerek üyelerinin kültür düzeylerini yükseltmek, onları geleneksel kültüre saygılı, ülke ve dünya gerçeklerini bilen aydın yurttaşlar olarak topluma daha yararlı insanlar haline getirmektir." Yurt içinde ve yurt dışında bu amaç doğrultusunda yapacağı etkinliklerde T.C.Anayasa'sı ve yasaları ile T.C. Devleti'nin imzaladığı uluslar arası anlaşmalara ve sözleşmelere bağlıdır. Siyasal partilerle, politika ile ilişkisi yoktur.

2. A.K.K.K. Derneğinin içinde doğduğu özel durum hiç kuşkusuz küçük yerleşim birimlerinden kopup gelen Kafkaslıların kent toplumunda dayanışma içerisinde kendi kültürel değerlerini yaşatma isteminin sonucudur.

Derneğe üye olmak isteyenlerde "aynı kültürü paylaşma ve onu yaşatmaktan zevk duyma" koşulunun aranması doğaldır.

3. Derneğin yazılı bir tüzüğü vardır. Yönetim Kurulu ve çalışma komisyonları düzenli aralıklarla toplanmakta, kararlar demokratik bir şekilde tartışılarak çoğunluk esasına göre alınmaktadır.

Derneğin amaçlarına ulaşmasına katkıda bulunacak bir yayın organı olarak KAFDAĞI adlı bir kültür, sanat ve haber dergisi çıkartılmaktadır.

4. Derneğe toplumun çeşitli katmanlarından aynı kültürü paylaşan kişiler üye olmaktadır. Üyelerin dernekten beklentileri farklıdır. Kimi üyeler arkadaşları ile bir araya gelerek salt zevk duydukları çeşitli oyunlara katılırken bir kısım üyede kafkas kültürünün araştırılması, derlenmesi ve yayına hazırlanması çalışmalarına katılmaktadır.

5. Her yaşta üyeler farklı alanlarda görev almaktadır.

6. Dernek çalışmalarını sürdürürken zaman zaman diğer kültür dernekleri ile işbirliğine gitmektedir.

7. Dernekte bayanların üye olma ve çalışmalarda görev alma oranı erkeklere yakındır. Diğer derneklere pek görülmeyen bu durum kafkaslıların toplumsal yapısının bir sonucudur.

Kısaca, kafkas kültür dernekleri aynı kültürü paylaşan ve yaşatmayı amaçlayan farklı ekonomik ve sosyal statüdeki insanların bir araya gelerek özgün bir üye tabanı oluşturdukları bir gönüllü kültür teşkilatıdır.

AYIN KONUĞU

Av. Olcay MİS ile Dernekler hakkında görüştük

1942, Ladik doğumlu olan Olcay Mis A.Ü. Hukuk Fakültesi mezunudur. Serbest Avukatlık yapmaktadır. Evli üç çocuk babasıdır.

"Bütün olumsuz koşullara rağmen, Kafkas Kültürünün derneklerle yaşatılabileceği düşüncesinin canlı tutulması gerektiğine inandığımdan, yöneticilere önerim, dernek çalışmalarının durdurulmasına yol açabilecek davranışlardan kaçınılmasıdır."

DERNEKLER KANUNU ve DERNEKLERDE İŞLEYİŞ

RÖPORTAJ

KAFDAĞI: Sayın MİS, Geçen yıl dernekler kanunu konusunda bir konferansı üyelerimize sunmuştunuz. İlgiyle izlenen bu konunun yazılı olarak yayımlanması istendi. Bizde bu sayıda dernekler kanununu çeşitli yönleriyle ele almaya karar verdik. Sayın MİS, Hukuksal açıdan dernek nedir? Kanun koyucu dernek kavramından ne anlamaktadır? Lütfen açıklarmasınız?

O. MİS: Genel bir tanımla dernek, kazanç paylaşma dışında ortak bir gayeyi gerçekleştirmek için, bu gaye etrafında birleşen gerçek kişilerin oluşturdukları sosyal bir birliktir.

Derneğin ayırıcı niteliği, ticari amaçlı olmamasıdır.

Yürürlükte bulunan Anayasa ve Dernekler Yasası ile, derneklere amaç yönünden başka sınırlamalarda getirilmemiştir.

Buna göre, dernekler siyasi amaç güdemezler, Siyasi faaliyette bulun-

mazlar. Siyasi partilerden destek görmez ve onlara destek olamazlar. Sendikalarla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıflarla bunların amaçları doğrultusunda ortak hareket edemezler.

O halde; yazılı hukukumuz açısından dernek tanımlanırken, amaç yönünden getirilen bu sınırlamalarında dikkate alınması gerekecektir.

KAFDAĞI: Halen yürürlükte olan 2908 sayılı dernekler kanununa göre kimler dernek kuramazlar? Ve hangi derneklerin kurulması yasaktır.

O. MİS: Bu soruya önce kişisel kanımı açıkladıktan sonra yanıt vermek istiyorum. 2908 sayılı Dernekler Yasası, toplum yaşamında önemli bir yeri olan dernekçiliği düzenleyen, bunun yaygınlaşmasını özendiren bir çerçeve yasa olmaktan çıkmış, bir yasaklar yasası haline dönüştürülmüştür. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra, uzunca bir süre dernek faaliyetleri medeni kanun hükümlerine göre yürütülmüşken, bu gün bu alanın bir dizi yasaklarla dolu bir yasa ile düzenlenmeye çalışılması gerçekten düşündürücüdür.

Dernek kurması yasaklanmış kişiler yasanın dördüncü maddesinde, kurulması yasak olan dernekler de beşinci maddesinde gösterilmiştir.

Kişiler yönünden yasaklarda önce ikili bir ayrıma gidilmiştir. Bu ayrıma göre sürekli olarak dernek kuramayacaklar vardır. Beş yıl süre ile dernek kurucusu olamayacaklar vardır.

Sürekli olarak dernek kuramayacaklar, hakim, kaymakam, öğretmen gibi bazı meslek mensupları ile, silahlı kuvvetlerde ve kolluk kuvvetlerinde çalışanlar ve belli suçlardan hükümlü olanlardır.

Beş yıl süre ile dernek kurucusu olamayacaklar ise, daha önce kurulması yasaklanmış dernekleri kurup yöneten-

ler, yasak faaliyetleri nedeniyle mahkemece kapatılan derneklerin yöneticileri ve Cumhuriyet başsavcılığının istemi ile bir siyasi partiden kesin olarak çikartılanlardır.

Kurulması yasak dernekler, yasanın beşinci maddesinde 13 bölüm halinde gösterilmiştir. Bunları teker teker saymaya yerimiz yetmeyecektir.

Burada Kafkas Kültür Derneklerini yakından ilgilendiren bir yasağa değinmek yararlı olacaktır.

"Türk dilinden veya kültüründen ayrı dil ve kültürleri korumak geliştirmek veya yaymak suretiyle azınlık yaratmak" amacı ile dernek kurulması yasaktır.

Yanlış anlamaları önlemek bakımından altını çizerek belirtmek isterim; Kafkas kültürünü korumak, geliştirmek ve yaymak amacı ile dernek kurulmasında hiç bir sakınca yoktur. Yasa koyucu bu yolla azınlık yaratmayı amaçlayan dernek kurulmasını yasaklamıştır.

KAFDAĞI: Kafkas Kültür Derneklerinin kurulmasına 2908 sayılı yasanın herhangi bir engeli var mıdır?

O. MİS: Yukarıda değindiğimiz, yasanın 5'inci maddesinde 13 bölüm halinde sıralanan sınırlamalara uyulmak koşulu ile Kafkas Kültür Derneklerinin kurulmasına herhangi bir engel yoktur.

Bu arada şunuda belirtmek isterim. 2908 sayılı yasanın yürürlüğünden önce kurulmuş olup da, geçici 1'inci maddeye göre tüzüklerini bu kanuna uydurmadıklarından kapatılmış veya dağılmış olan dernekler de yeniden kurulabilirler. Yeter ki yeni kuruluşları, amaç ve kurucuları yönünden yasaya uygun bulunsun.

KAFDAĞI: Bir amacı gerçekleştirmek için dernek kurmayı düşünen kişilerin hangi işlemleri yapmaları gerekmektedir.

O. MİS: Bir derneğin kurulabilmesi için ön koşul, aynı amacı paylaşan ve bu amacı gerçekleştirmek için bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmeyi düşünen en az 7 gerçek kişinin biraraya gelmesidir.

Daha sonra dernek tüzüğü hazırlanması ve kuruluş bildirisi ile tüzüğün, dernek merkezinin bulunduğu mahallin en büyük mülki amirliğine verilmesi gereklidir.

Bu işlemlerin tamamlanması ile dernek kurulmuş olur.

Bundan sonra 30 günlük bir sürede kuruluş bildirisi ve tüzük incelemeye alınır. Kuruluş bildirisi, tüzük ve kurucuların hukuki durumlarında yasaya aykırılık ve eksiklik görülürse, bunların giderilmesi istenir. Buna ilişkin yazının alınmasından sonraki 30 gün içinde de, yasaya aykırılık ve eksiklikler giderilir.

Böylece derneğin kuruluşu tamamlanmış olur. Doğaldır ki, bu arada, dernek, geçici yönetim kurulu tarafından yönetilir.

KAFDAĞI: Derneklere kimler üye olabilir? Kimler olamaz? Devlet memurları ve yükseköğrenim gören gençlerin kaffas kültür derneklerine üye olmaları için, bağlı buldukları üst makamlardan izin alma şartları varmıdır?

O. MİS: Derneklere kural olarak, kısıtlı bulunmayan ve 18 yaşını bitirmiş olan herkes üye olabilir.

Devlet memurlarının kaffas kültür derneklerine üye olmaları için, herhangi bir makamdan izin alma zorunlulukları yoktur.

Ancak, özellikle orta dereceli okul öğretmenlerinin girebilecekleri derneklerin yasa'nın geçici 5'inci maddesi uyarınca kurumlarınca ilan edilmiş olması gerekir. Böyle bir ilan yapıp yapılmadığını ve öğretmenlerin üye olabilecekleri dernekler arasında

Kaffas Kültür Derneklerinin gösterilip gösterilmediğini bilemiyorum.

2547 sayılı Yükseköğretim Yasa'sının 59'ncü maddesinde, kamu yararına olan dernekler dışında, herhangi bir derneğe üye olma, rektörün yazılı iznine bağlı tutulmuştur.

Dernekler yasa'sının 16'ncü maddesi ile bu madde birlikte değerlendirildiğinde, yükseköğretim öğrencilerinin Kaffas Kültür Derneklerine üye olabilmesi için izin almalarının gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

KAFDAĞI: Derneklerin hangi faaliyetleri yapmaları yasaktır?

O. MİS: Dernekler, amaçları dışında faaliyetlerde bulunamazlar. Silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetlerinin yasaları ile ilgili çalışmalar yapamazlar. Dernek yöneticileri amaçlarına uymayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamazlar, demeç veremezler ve dernek mensuplarını bu yolda harekete teşvik edemezler.

Derneklerde silah bulundurulamaz, Devletin bütünlüğünü bozucu bildirileri yayımlanamaz.

KAFDAĞI: Kaffas Kültür Derneği yönetici ve üyelerine dernek çalışmalarında, 2908 sayılı kanun açısından neleri önerebilirsiniz?

O. MİS: Mevcut yasanın kısıtlayıcı, sınırlayıcı ve yasağcı bir yasa olduğuna yukarıda değinmişim. Bu yasa ile, kültür derneklerinin ne kadar güç çalışma ortamına itildiklerinin bilincindeyim. Bütün olumsuz koşullara rağmen, kaffas kültürünün dernekle yaşatılabileceği düşüncesinin canlı tutulması gerektiğine inandığımdan, yöneticilere önerim, dernek çalışmalarının durdurulmasına yol açabilecek davranışlardan kaçınılmasıdır.

KAFDAĞI: Verdiğiniz bilgiler için KAFDAĞI çalışanları adına teşekkür ediyoruz.

O. MİS: Ben teşekkür ederim.

ANKARA KUZEY KAFKASYA KÜLTÜR DERNEĞİ ÇALIŞMA PROGRAMI

Yeni Yönetim Kurulu 1987-1988 çalışma dönemine ilişkin program taslağını 17 Ocak 1987 günü Dernek Merkezi'nde üyelere sundu. Üyelerin öneri ve eleştirileri doğrultusunda gözden geçirilen çalışma programı ve ilkeleri böylece kesinleşmiş oldu.

Çalışma programını ana bölümleriyle sunuyoruz.

1. FOLKLOR ÇALIŞMALARI:

a) Folklor sözcüğünü genel olarak "Halk Bilimi" anlamında anlamak gerekir. Bu anlamda folklorik değerlerimiz, yazılı ve sözlü kültür ürünlerimiz derlenip değerlendirilmeye çalışılacaktır.

b) Halk Oyunları çalışmaları, yine en önemli çalışma konularımızdan birini oluşturmaktadır. Aralıksız devam eden Halk Oyunları çalışmaları, minikler ekibini de kapsayacak biçimde yaygınlaştırmaya, yöresel halk oyunlarımızın da koreografik düzenlemelerle sunulması sağlanmaya çalışacaktır.

c) Kaffas Halk Oyunları, ayırıcı karakteristik özellikleriyle bu konuda yetkinleşmiş hemşehrilerimizin katılacağı bir toplantıda ele alınmaya çalışılacaktır.

2. HALK MÜZİĞİ ÇALIŞMALARI:

Kaffas Kültürüne ilişkin çalışmaları içinde önemli bir yeri olan müzik çalışmaları alanında başlıca aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

a) Geleneksel Kaffas Müzik aletlerinin tanıtılmasını ve çalınmasını öğretmek amacıyla kurslar düzenlemeye çalışılacaktır.

b) Enstrümantal konserlerle Kaffas Müziğini dinleyiciye sunabilecek biçimde bir Kaffas Müzik Topluluğu oluşturulmaya çalışılacaktır.

c) Kuzey Kaffasya'da üretilen çağdaş Kaffas Müziğinin yanısıra yöresel Halk Müziği ürünlerinin derlenmesi çalışmaları başlatılacaktır.

d) Çeşitli Kaffas Müziklerinden kasetler hazırlanarak hemşehrilerimize sunulmaya çalışılacaktır.

e) Kaffas Müziğini temel özellikleriyle tanıtmak amacıyla müzik örneklerinin de sunulabileceği seminer çalışmaları yapılmaya çalışılacaktır.

3. GÜZEL SANATLARLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR:

Üyelerinin kültür düzeylerinin yükseltilmesine yardımcı olmayı da amaçlamış bulunan Derneğimiz için önemli bir çalışma alanını oluşturan bu bölümde yapılması düşünülen başlıca çalışmalar şunlardır:

a) Özellikle büyük kentlerimizde yer alan sergi, tiyatro, konser, film gibi güzel sanatlarla ilişkin etkinlikler olanaklar ölçüsünde üye ve hemşehrilerimize duyurulmaya ve bazılarında topluca katılım sağlanmaya çalışılacaktır.

b) Kaffas Kültürünü işleyen tiyatro eserleri derlenerek sahnelenmeye ve çeşitli yöresel halk öyküleri oyunlaştırılmaya çalışılacaktır.

c) Tiyatro ve güzel sanatlara ilişkin seminer çalışmaları ve sohbet toplantıları düzenlenmeye çalışılacaktır.

d) Üye ve hemşehrilerimizin güzel sanatlara ilişkin çalışmaları sergilenmeye çalışılacaktır.

e) Kaffas Kültürüne ilişkin şiir günleri, şiir, hikaye, resim yarışmaları düzenlenmeye çalışılacaktır.

f) Kuzey Kaffasya kökenli ressamlarla ilişki kurularak karma resim sergileri açılmaya çalışılacaktır.

g) Kaffas el sanatlarını tanıtıcı ve özendirici yayınlar ve sergiler düzenlenmeye çalışılacaktır.

4. ARAŞTIRMA - DERLEME VE YAYIN ÇALIŞMALARI:

Bir kültür derneği olarak derneğimizin en önemli çalışma alanlarının başında yer alan

Derleme, Araştırma ve Yayın çalışmalarına bu dönemde daha çok ağırlık verilmeye çalışılacaktır. Bu alanda yapılacak başlıca çalışmalar şunlardır:

a) Kafkas kültürüne ve tarihine ilişkin yazılı kaynakların tesbit edilip taranması, Derneğimiz kütüphanesine kazandırılması, tanıtılması ve hemşehrilerimizin yararlanmalarına imkan verilmesi,

b) Geleneksel sözlü kültür ürünlerimizin (Efsane, Destan, Masal, Atasözü, bilmece v.b.) derlenmesi, seminerler, sohbet toplantıları ve yayın aracılığıyla değerlendirilmesi ve tanıtılması,

c) Sözlü ve yazılı kültür ürünleri de dahil olmak üzere geleneksel Kafkas El sanatlarının ve diğer maddi kültür ürünlerinin derlenmesi ve korunması amacıyla bir arşiv oluşturulmasına çalışılması,

d) Dernek kütüphanesinin başvuru ve kaynak kitaplarla zenginleştirilerek yeniden düzenlenmesi ve Kafkas Kültürüne ilişkin araştırma yapmak isteyen hemşehrilerimizin yararlanmalarına elverişli hale getirilmesi.

e) Kafkas Kültürüne ilişkin çeşitli konularda yarışmalar, açık oturum, panel, sohbet toplantıları ve seminer çalışmalarının sürdürülmesi ve daha geniş çevrelere yönelik konferanslar düzenlenmesi,

f) Kültür, sanat ve haber içerikli periyodik bir yayın organı çıkarılması,

g) Zaman içinde çeviri ya da özgün çalışmalar olarak çeşitli kitaplar yayımlamak üzere gerekli hazırlıkların yapılması.

5. SOSYAL İLİŞKİLER ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR:

Her Dernekte ve toplumda büyük önemi ve işlevi bulunan sosyal ilişkiler alanındaki çalışmalar derneğimizde de üye ve hemşehrilerimizin en çok yakındıkları ve hep eksikliği duyulan konuların başında yer almaktadır. Bu alandaki çalışmalara bundan böyle gereken önem verilmeye çalışılacaktır. Bu alanda yapılması gereken başlıca çalışmalar şunlardır:

a) Gerek yeni üyelerin, gerekse derneğimize konuk olarak gelen hemşehrilerimizin karşılanması ve tanıştırılması konusunda elden geldiğinde gereken dikkat ve özen gösterilecektir.

b) Derneğe üye yazım kampanyası açılarak üye sayısı ve üyeler arasında da sosyal dayanışma arttırılmaya çalışılacaktır.

c) Kent Merkezinde bir dernek lokali açılabilmesi için olanaklar araştırılmaya, değerlendirilmeye çalışılacaktır.

d) Üyelerimizin sevinçli ve acılı günleri zamanında öğrenilerek duyurulmaya ve topluca katılım sağlanmaya çalışılacaktır.

e) Kafkas Kültürüne sanat, edebiyat, bilimsel araştırma-inceleme ve yayın yoluyla hizmet edenler için bir onur günü düzenlenmeye çalışılacaktır.

f) Kardeş Kafkas Kültür Dernekleriyle ilişkiler ve işbirliği olanakları arttırılmaya çalışılacaktır.

g) Geleneksel Kafkas Yemek günleri düzenlenerek bu yemekler tanıtılmaya çalışılacaktır.

h) Her yıl yapılan piknik gezileri bu dönemde de sürdürülecek ayrıca, başka bazı köylerimize de geziler yapılmaya çalışılacaktır.

i) Gelenekselleşmiş aylık eğlence, tanışma ve sohbet geceleri daha çekici hale getirilerek sürdürülmeye çalışılacaktır.

Dernek Yönetim Kurulu bu programın oldukça kapsamlı bir program olduğunun bilincinde olarak hazırlandığını, üye ve hemşehrilerimizin katılımları ölçüsünde gerçekleşebileceğini, dolayısıyla bu katılımın beklendiğini dile getirerek üyeleri çalışma komisyonlarında görev almaya davet etmektedir.

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

“Günümüz koşullarında köyde ve kentte üretim süreçlerine aktif olarak katılan Kuzey Kafkasya’lı kadınların, kadın hareketlerinin dile getirdikleri taleplerinin yanı sıra, onlardan farklı talepleri de vardır.”

Bütün anlamlı anma günleri toplumsal sorunları çözmek için yapılan mücadelenin içinden doğarlar. Mücadelenin kazanıldığı zafer günleri, o mutluluğu gelecek günlerde de yaşamak, geçmişi gelecek günlere ışık tutması için hatırlamak, toplumsal kazanımlar, değerler yaratmak için 'bayram'laştırılabilir. Aynı zamanda mücadele sürecinde dönüm noktaları, çelişkileri en net ortaya koyan olaylar, anma günlerine neden olurlar. Mücadele sürecindeki anma günleri'nin özü, zafer günlerinin "bayram"larından farklılaşır. Bu günler yükselen, yükselmesi gereken hareketin gözden geçirildiği, değerlendirildiği, geleceğe ilişkin önerilerin gündeme getirildiği, kısaca mücadelenin en yoğunlaştığı günler olur.

Etkin bir toplumsal hareket olarak kadın hakları mücadelesi, Avrupada, feodal toplumun yıkılmasıyla ortaya çıktı. Feodal toplumun yıkılmasıyla başlayan demokrasi mücadelesi geniş yığınların yönetime katılmasına olanak tanıdı. Fakat bu katılım hakkı, halka, yönetenler tarafından bağışlanmadı. Uzun ve zorlu mücadelelerin sonunda elde edildi. Yönetenler halkı bulabildikleri her farklılıkta ayrıştırdılar. İnsanların cinsiyet farkı, kadın-erkek ayrımı, yönetime katılmada da ayrıcalıklara neden görüldü. Seçimlere katılma hakkına sadece erkekler sahipti. Ayrım sadece siyasi düzeyde (seçimlere katılmama) değildi. Ekonomik düzeyde de kadınlar ve çocuklar ucuz işgücü olarak kullanılıyordu. Kadın hareketi bu temel çelişkiler üzerinde yükseldi. Kadınların seçimlere katılma hakkı elde edildi ve eşit işe eşit ücret ilkesi birçok alanda yaşama geçirildi. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü bu mücadele sürecinde ortaya çıktı. Mücadele pratiği, bu sorunların sadece kadın sorunu olmadığını, erkeklerinde sorunları paylaştığını ve mücadelenin toplumsal mücadeleye bağlı olduğunu gösterdi.

Türkiye de kadın hareketi ülkenin tarihsel gelişimindeki özgünlüğü ölçüğünde farklılıklar gösterdi. Osmanlı imparatorluğunun yıkılışı, Kurtuluş Savaşının sonunda Cumhuriyetin kurulmasıyla siyasi düzeyde büyük değişiklikler görüldü. 1960 Anayasasıyla siyasi hakların sınırları iyice genişledi. Yasalar Avrupa devletlerinden örnek alınarak hazırlandı. Örneğin medeni kanun hazırlanırken İsviçre medeni kanunundan geniş ölçüde yararlandı. Bunlar Türkiye'deki kadın hareketini Avrupa'dan farklılaştıran temel olgulardı. Türkiye'de kadın hareketinin en büyük görevi, var olan yasal hakları 'biçimsel haklar' olmaktan çıkarıp yaşama geçirmek, bu temelde, yeni haklar (ücretli doğum izni, kreşlerin yaygınlaştırılması v.b.) için mücadeleyi yükseltmektir. Günümüzde bu görevin yerine getirilebildiğini, kadınların ortak sorunları etrafında örgütlenebilip bir güç haline geldiklerini söylemek oldukça güç. Bununla birlikte, var olan çelişkiler, toplumsal muhalefetin gelişmesinde kadın hareketinin önemli katkıları olacağını, kadın örgütlenmelerinin toplumun değiştirilip geliştirilmesinde büyük roller alacağını göstermektedir.

Kuzey Kafkasyalılarda ilk kadın hareketi ve örgütlenmesi 1918 yılında İstanbul'da Hunc Hayriye Melek, Berzeg Makbule, Zalıka Emine Reşid, Pooh Seza ve Ulugay Faika hanımlar tarafından kurulan Çerkes Kadınları Yardımlaşma derneğidir. Dernek tüzüğü incelendiğinde, Kuzey Kafkasyalı kadınların, günün koşullarını iyi değerlendirdikleri ve sorunları çözümü doğrultusunda iyi bir program hazırladıkları görülür. Dernek, Kuzey Kafkasyalı kadınları bir araya getirerek sorunlarını tartışmaktan öte, eğitim alanında da çalışmalarda bulunmuştur. Türkçe-Çerkesçe eğitim yapan Diyane (Annemiz) adında ilkokul bu dernek tarafından açılmış, başarıyla yürütülmüştür. Yardıma muhtaç olanlara yardım etmeyi, yetimlerini açmayı programlayan dernek, aynı zamanda, kadınların üretim sürecine katılma gerekliliğininde tespit etmiş ve evlerde üretimi teşvik ederek bu doğrultuda kursların yapılmasını tüzüğünde amaçlamıştır. Çerkes Birleşme ve Yardımlaşma Derneği v.b. derneklerle de ilişki kuran Çerkes Kadınları Yardımlaşma Derneği, toplumsal çalışmalarda birlikteliğin önemini gösteren iyi bir örnek olmuştur.(1)

1960 yılına kadar Kuzey Kafkasyalı kadınların örgütlü bir eylemi görülmez. 1960 yılından sonra kurulan Kafkas Kültür Derneklerinde çalışmalara katılırlar, toplantılar düzenlerler. Birçok Kafkas Kültür derneğinde kadın kolları kurma çalışmaları yapılır, fakat sağlıklı sonuçlar alınamaz. Kuzey Kafkasyalı kadınlar derneklerdeki etkinlikleri oranında Yönetim Kurullarında yer alırlar. Son dernek kanunıyla derneklerde kol çalışmalarının yasaklanması ile 'Kadın Kolları' olanağında yitirilir.

Günümüz koşullarında köyde ve kentte üretim süreçlerine aktif olarak katılan Kuzey Kafkasyalı kadınların, kadın hareketlerinin dile getirdikleri taleplerinin yanı sıra, onlardan farklı talepleride vardır. Adet, gelenek ve göreneklerin etkinliklerini sürdürdüğü toplumumuzda, bu süreç, Kuzey Kafkasyalı kadınların yükünü iyice arttırmıştır. Sağlıklı bir gelişim ancak, sorunlardan yakınma yerine, sorunların tespit edilerek, tartışılarak, çözüm önerileri doğrultusunda mücadele edilerek sağlanır. Bu mücadelenin yeri günümüzde kadınların demokratik haklarını dile getiren, mücadelesini veren örgütlenmeler ve geleneksel kültürü toplumsal gelişme içinde değerlendirmeyi amaçlamış Kuzey Kafkasya Kültür Dernekleridir. Gelecek güzel günlere, geçmişin, geleneğin demokratik özünü günümüz değerleriyle bağdaştırarak, kadın-erkek birlikte verilecek mücadele ile ulaşılabacaktır. 8 Martların 'bayram'laştığı günlere ulaşma dileğiyle.

KAFDAĞI

MİTOLOJİ

Bu bölümde kimi zaman mitoloji hakkında bilimsel açıklamalar, kimi zaman da Nart Efsanelerinden bölümler bulacaksınız. Ayrıca yörenizdeki bühüklerimizden derleyebileceğiniz kimi destanları, mitolojik öyküleri (kimin, kimden, nerede, ne zaman derlediğini de belirterek) göndermenizi bekliyoruz. Parantez içindeki bilgilerin, derlemenin bilimsel ve belgesel değeri bakımından son derece önem taşıdığını önemle vurgulamak isteriz.

MİTOLOJİ ve NARTLAR

“Nart Destanları, Kuzey Kafkasya'nın otokton halkı olan Çerkeslerin binlerce yıldan bu yana ürettikleri ulusal destanlar bütününün adıdır.”

Ulusların sinesinde, benliğinde derin izler bırakan doğal afetler, savaşlar, işgaller, halkın dilinde uzun yüzyıllar söylene söylene günümüze dek ulaşırken, bir yanda da destan kalıbı ve biçimi içinde şekillenir. Kırgızların "Manus", Finlilerin "Kalavelü", İran'ın "Şehnamesi"si, "Oğuz Kağan", "Ergenekon", "Dede Korkut" gibi Türk destanları, "Alp-Er Tunga adlı İskit destanı bu türden destanlardır. Bunlara Orta Amerika'da Maya Uygarlığının İspanyol kültürüyle kaynaşmasından doğan Guatemala Destanları'nı da ekleyebiliriz.

Destanlara genel ve kısa birbakıştan sonra Mythos ve Mythologia kavramlarını açıklığa kavuşturmak gerekmektedir.

Mythos; Antik Grek dilinde söz veya öykü anlamına gelir. İlkel insan tarafından sırrı çözülemeyen doğa olaylarının ve evrenin insan dilinde şekillenerek söz haline gelmesi ile Mythoslar kısa öyküler olarak doğmuş ve insanoğlunun hayal gücü ile süslenerek gerçek dışı bir özellik kazanarak gelişmiştir. Ancak, eski Yunanca'da söz anlamına gelen diğer iki deyim daha vardır; Bunlar "Ephos" ve "Logos"tur. Mythos'un öykü, masal anlamı yanında "Ephos" daha değişik kavramlar için kullanılır. Doğa ve Evren sırlarının halk tarafından daha ustaca bir düzen ve ölçü içinde söylenmesi, okuyuşlar haline getirilmesi Ephos'u ortaya çıkarmıştır. Daha ölçülü bir düzen içerisinde anlatma çabası ise ozanların ortaya çıkmasında etken olmuştur. Bu nedenle de ozanın biçimli ve düzenli söyleyişini tanımlayan Ephos giderek şiir, ezgi, destan anlamına gelmiştir.

Söz anlamına kullanılan bir üçüncü kavram Grek dilinde "Logos" sözcüğüdür. Logos deyimini daha çok doğa bilgileri kullanmıştır. Logos Yunan bilgini Herakleitos'un deyimini ile "Gerçeğin insan sözü ile gelmesidir." Daha başka birdeyişle gerçeğin "yasal" bir düzene sokularak anlatılmasıdır. Bu nedendir ki, batı dillerinde lege, lex, legal, lui deyimleri yasa ve düzen anlamında şekillenmiş ve yerleşmiştir. Mythos ne denli gerçek dışı ise, ne denli insanoğlunun yaratma gücüyle süslenmişse, logos da o denli kişinin hayal gücü dışında, gerçeğin ta kendisidir. Kısacası logos bilimdir. Mythos ise ephosa yakındır, dengeli bir biçimde kaynaşmıştır. Logos ise bu iki kavramdan uzaklaşarak doğal bilimine ad olmuştur. Logos Greklerin "phisiologia" dedikleri bütün içinde, fizik, kimya, matematik ve hatta, coğrafya, tarih bilimlerine ad olmuştur. Bu bakımdan mythos ile logos gün geçtikçe birbirine zıt kavramlar olarak gelişmiş ve batı dillerine yerleşmiştir.

Burada şöyle bir soru akla gelmektedir. Gerçek olmayan mythos ile gerçek olan logos mythologie kavramında nasıl birleşmiştir?

İlk çağ Grek dilinde bulunan "mythologeın", yani masal anlatmak fiili giderek destanları inceleyen, destanlar bilimi anlamına gelmiştir.

Destanların doğuşu ve konuyla ilgili deyimlere ilişkin bu açıklamadan sonra asıl konumuz olan Nart destanlarına dönelim.

Çerkes Mythologia'sının bütününi kapsayan Nart Destanları, İsadan önceki çağlardan bugüne Kuzey Kafkasya halklarının dilinde, müziğinde, sanatında yer etmiştir. Başlangıcını tarih çağları içinde tam olarak saptamak çok zordur, ancak doğanın ve evrenin çözülemeyen sırlarının dile getirilmesi olan mythos'un, insan dilinin ve sözcüklerin ortaya çıkması ile başladığı dikkate alınırsa; Nart Destanları'nın başlangıcı hakkında okuyucunun bir fikri olur kanısındayız.

Bu savımızı kanıtlayan bilimsel çalışmalar giderek artmaktadır. Örneğin, Abhaz bilim adamı A. Xhaşba'nın araştırmalarından, destanlarda geçen yer isimlerinin saptanması ve bu yerlerde yapılan kazılar sonucu, destanların doğduğu çağlardaki, Kuzey Kafkasya yaşam ve uygarlığını gün ışığına çıkaran belgelerin varlığı anlaşılmaktadır. Bu konularda, destanlarda adı geçen, kullanıldığından söz edilen araç ve gereçlerin ortaya çıkarıldığı görülmektedir.

Gerçekte, halkın anonim sanat ürünü olan destanların başlangıcını zaman birimi olarak, kronolojik olarak saptamak olanak dışıdır. Akademi üyesi İ.A. Orbeli'nin bir halk destanının tarihinin saptanması konusundaki şu sözü ilginçtir: "Destan biçiminde yazılan halk yapıtının tarihini saptamak, suyunu tuzlu bir denize akıtan bir ırmağın, tuzluluğuna, rengine ve akışına göre incelenerek, küçük bir su halinde doğduğu, yeryüzüne ilk çıktığı çağa kadar izlenmesinden daha zordur."

Bütün bu zorluklara karşın, metinlerde geçen kimi olaylar o destanın doğduğu çağlar hakkında yaklaşık olarak bir bilgi verebilmektedir. Örneğin, Nart Tlepş'in Bizans Sarayına silah yapıp hediye etmesi öyküsü, bu destanın İsa'dan sonraki çağlarda, Çerkes halkı arasında söylenmeye başladığını kanıtlamaktadır.

Kuzey Kafkasya Halk Destanları'na ad olan "Nart" sözcüğü hakkında da kısaca bir açıklama yapmak yarar vardır; Kuzey Kafkasya'da konuşulan Adige şivelerinde "ne: göz" "Tin veya Ten: vermek" anlamına gelir. Abhaz ve Abazin dillerinde de vermek fiili aynı kökendir. "Yıstep: ona veririm, a-te-re: vermek" "Ne: göz" ile "Ten: vermek" fiili mastarının birleşmesinden oluşan "netin" veya "nertin" göz vermek, gözünü veren, gözünü budaktan esirgemeyen mitoloji kahramanlarına ad olmuştur.

Nart deyiminin etimolojik incelemesi bizi bir başka gerçeğe götürür. Bilindiği gibi, Kuzey Kafkasya kökenli olmayan kimi araştırmacılar, Nart destanlarının Çerkes orojinli olamayacağını, Kafkasya'ya dışarıdan gelme olabileceğini, özellikle Moğol, İran ve Alan kökenli olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu savı kanıtlamak için de Nart kahramanlarının isimlerinin bugün yaşayan Çerkes Şivelerinin hiçbirinde bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. Bu görüş tam anlamı ile, gerçekçi olmayan, zorlama bir temele dayanmaktadır. Nart kahramanlarının isimleri kimi ailelerin ismi olarak toplumun içinde bugün bile yaşamaktadır. Örneğin, Nartuuke, Nasranleue, Açımız, Nart v.b. Nart destanlarının yabancı kökenli olduğu savında direnenlerin başında Prof. George Dumesil gelmektedir. Dumesil "Mytho et Epupe'e" adlı yapıtının 441 nci sayfasından başlayarak Nartlara ayırdığı bölümde, Hint-Avrupa ulusları grubundan saydığı Osetleri (ki İran veya Alan, İskit asıllı kabul etmektedir.) kaybolmuş bir Hint-Avrupa halkını yeniden bulmuşçasına, batı dünyasının gözünde büyümek, incelenmemiş, bakir bir konuda tek adam olmak amacıyla bu sava sarılmıştır. Yalnız Nart sözcüğü değil, Nesren Jak'e, Badinokue, Peterez, Adiyukh, Pısabida, gibi kahraman

isimlerinin tek tek etimolojik açıklamalarında bu savın ne denli ve gerçeklerden ve bilimsel dayanaktan yoksun olduğu ortaya çıkmaktadır. Dumezil analizlerinde, "üçlü işlev kuramı"nı ortaya atarak, çok büyük bir yanılgıya düşmektedir. Dumezil'in anlattığı görüşe göre, bir babadan olan üç oğul, üç büyük ailenin başlangıcı olmuştur. Bu ailelerin her birine ise çiftçi nüfusunu simgelemektedir. Ayrıca bu üç aile aynı yerleşim yerinde, bir hiyerarşik düzende üst, orta ve alt mahallelerde oturmaktadır. Dumezil bu ortak özelliği 1930 yılında keşfettiğini ileri sürmekte ve bundan kendisine övünç çıkarmaktadır. Dumezil'in bahsettiği bu üçlü sistem, tarih sahnesine çıkmış, gelmiş geçmiş toplumların çoğunda var olduğu bilinen bir gerçektir. Yeni bir bulgu da değildir.

Böyle bir üçlü toplum düzeni, feodal yapının doğmaya başladığı bir dönemde ortaya çıkan destanlarda aynı özelliğin olduğunu söylemek büyük bir yanılgı olur.

Bu tür yalnız yaklaşımlara Hadağatle Asker, Şorten Askerby, Meremkuul Vladimir gibi araştırmacılar yaptıklarının önsözlerinde bilimsel bir biçimde yanıt vermişlerdir. Özellikle Hadağat'le Asker'in "Nartlar" adlı 7 ciltlik ünlü yapıtının akademiye sunuş yazısında inandırıcı bir biçimde yanıt verilmiştir.

Bu büyük derleme, Hadağat'le Asker'in sistemli çalışması sonucu tamamlanmıştır. 7 ciltlik bu bütün, önsöz, konuya girmiş yazın kuralları metinler, şarkı melodileri, destanların derlenişinde dinlenen anlatımcılar ve şarkıcılar, anılar ve sonu eklenen bir sözcükten oluşmaktadır. Adige dilinin çeşitli şivelerinde söylenen destanlar, aslında sadık bir biçimde 1946 - 1971 yılları arasında derlenmiş ve Maykop Adige Bilimleri Araştırma Enstitüsü tarafından yayımlanmıştır.

Destanlarda ana unsur insan yaşımını daha mutlu, daha renkli kılacak olan insan sevgisini dile getirmektir. Batı dünyasında hümanizm'in edebiyata ve sanata yansıdığı yeni çağın başlangıcı gözönüne alınacak olursa, Kuzey Kafkasya halkında yaşamın ve edebiyatın binlerce yıl öncesi hümanizm'e yönelik oluşu gerçeğini ortaya koyar. Bu bir yerde atalarımızın tarih süreci içinde ulaştığı uygarlık düzeyi ve ölçüsünü de göstermektedir.

Nart destanlarında göçebelikten tarım'a, yerleşik uygarlığa geçiş izlerini bulmak çok kolaydır. Yarı tanrı, yarı insan olarak nitelendirilen destan kahramanlarında üretim ve tüketim kollektiftir. Başlangıçta bu böyledir. Nart Tlepş'in orağı bulma öyküsü halkın yerleşik uygarlığa ve tarıma geçiş süreci açısından çok önemli izler taşımaktadır. Destan metinlerinde Nartların tahtadan yapılmış sabanlarla toprağı işledikleri, meyve, üzüm yetiştirdikleri, şarap (Saneps) mayaladıkları, arı yetiştirdiklerini öğrenmekteyiz. Yine destanlardan Nart'ların ateşi bulmaları (özellikle Sosrikua ve Nesren Jack'e ile ilgili text'lerde) çeliğe su vermeleri, madeni silahlar yapmaları, bir toplumun maden çağı uygarlığına geçişi bakımından büyük anlam taşımaktadır.

Destanlar, sosyolojik açıdan geçirilen çağların izlerini taşımaları bakımından da ilginçtir; Matriarkal (anaerkil) düzen çağının gelenek, görenek ve özellikleri, Seteney Guaşe'nin toplumsal görevlerinden anlaşılmaktadır. Seteney'de akıllıdır, bilgedir. Nartların danışma organıdır. Tüm destan textlerinin baş kahramanıdır.

Son çağlarda üretilen destanlar, daha yeni kahramanlar yaratmıştır. Destanların en önemli ismi Sosrikua, Seteney'i gölgelemese bile, Kuzey Kafkasya halklarının erkek kahramanı olarak Patriarkal (babaerkil) düzenin simgesi haline gelmiştir. Hatta, Nart halkının tek danışma makamı olan annesi Seteney Guaşe'nin karşı olduğu bazı konularda "Kadın sözünün kılavuz olamayacağı" biçimindeki sözü ile artık babaerkil çağa geçilmekte olduğunu belirtmektedir.

SETENEY ÇİÇEĞİ

(Kabardey Texti)

Güzel Seteney bir gün Kuban kıyısında gezerken, çalı kümeleri arasında güzel bir çiçek görür.

"Böylesine güzel, böylesine tanrısal, büyüleyici, bir çiçek bana yaraşır, bu çiçeği bahçeye dikeyim! dikeyim ki çiçekler açsın, görenler bu güzelliğe şaşsın!" diye düşünür. Çiçeği kökünden söker, getirip bahçesine diker. Akşam olur, mutlu bir gülümseme ile uyu-yakalır. Sabahleyin uyanınca bir de ne görsün; Diktiği çiçek boynunu bükmüş, yaprakları buruşmuş, solup gitmiş. Seteney nedenini anlamadığı bu duruma çok üzülmüş ve koşarak yine nehir kıyısına gitmiş, aynı çiçekten bir kök daha getirmiş, ikinci kez, tekrar dikmiş. "Birincisi tutmadı, ama bu tutacak, güzel çiçekler açacak" düşüncesi ile, yine mutlu, yine umutlu uykuya dalmış. Sabah uyandığında, yine solmuş buruşmuş bir çiçek ve yine üzüntü.

"Neden onu ormandan söküp getirdim, yaşamını engelledim!" söylenir, dövünür, üzülür. . . derken birden bire gökyüzü kararır, gök gürlemesi, arkasından ortalık şimşeklerle aydınlanır, daha sonra bardaktan boşanırcasına yağmur başlar.

Daha ertesi gün, Güzel Seteney, gözlerini, yağmurların yıkadığı dipdiri, canlı aydınlık, pırıl pırıl bir sabaha açar, açar ama, bir de ne görsün; öldüğüne üzüldüğü çiçekler, yeşil mi yeşil, canlı mı canlı, ona bakıp gülümsemezler mi?

"Güzel Seteney Mutludur,
Bilge Seteney kelebek kanatlıdır
Sevinçten uçar gider, gider de,
bir de "— Şimdi anladım, Su
Yaşamdır, Su Canlıdır" der. . . ."
İlkel insanın suyla tanışmasıdır bu kısa öykü. . . .

(Pınarbaşı İlçesi'nin Methiye Köyünder
Hacawad Umar'dan derlenmiştir.)

Halk arka arkaya gelen evrimleşmelerle ilerlemeye yöneliktir. Artık ünlü "Nart Destanları" çağı gerilerde kalmıştır. Bir Abazin atasözü; "Nartların sonu gelirken toplantıları artar" der. Mitolojideki Nartların sonu artık gelmiştir. Ancak onların isimleri, destanları, tarihleri, etnoğrafik özellikleri ve öz kültürlerinin mirası olan "Nart Destanları" ölümsüzleşmiştir.

Kuzey Kafkasyalıların antik çağlardan buyana tüm sanat verilerini aydınlığa çıkaracak olan bu destanlara ilişkin çalışmalar süregelmektedir. Kafkas dilleri uzmanlarından P.K. Uslar 1896'larda; "Nart destanlarının derlenip yayınlanmasının çok gecikeceği, bu gecikmenin dünya uygarlığı için büyük bir zaman kaybı olacağını ileri sürmüştür. Yüzyıl sonra bu bilim adamının arzusunu Hadağat'le Asker, Şortan Askerby, Meremkul Vladimir gibi araştırmacılar tarafından kısmende olsa yerine getirilmiş olması, geçte olsa ulusal kültür açısından mutluluk verici bir aşamadır. Hadağat'le Asker'in ve diğer araştırmacıların uzanamadığı Anadolu bozkırına serpilmiş ve kendi yalnızlığı köylerimizde hala anlatılan diğer destan texlerini derleyecek olan meslekten yetişme gerçek Stnologların yakın bir zamanda yetişmesi umuduyla bağlayalım sözlerimizi.

Yismeyl ÖZDEMİR

BASIN YAYIN DÜNYASINDAN MUSA KUNDUKHOV'un ANILARI

Yazan: Çn. Musa KUNDUKHOV

Kafkas Kültür Dernekleri

Çev. : Murat YAĞAN

Yayını EKO Mat. İST. 1978

"En sonunda maalesef yanıldığımı anladım. Mesleğimin de sonuç bakımından mutluluğumu başkalarının felaketinde aramaktan başka birşey olmadığını gördüm."

Her tarihsel dönemin ardından, toplumsal etkinliklerde bulunan dernek, yayın v.b. gibi örgütlenmeler çalışma programlarını yöntemlerini belirlerken geçmişin iyi bir değerlendirme ve eleştirisini yapmalıdır. Çünkü, her tarihsel dönem geçmişten farklı pratik sorunları geleceğe aktarır. Artık geçmişin pratik çalışmalarının birikimi, alışkanlıkları, teorik çözümlenmeleri yeniye (eleştirel bir süzgeçten geçirilmedikçe) uygulanamaz hale gelir. Tarihsel dönem; gündeme getirdiği sorunları aşacak pratik çalışmalara ve bu pratiğe ışık tutacak teorik çalışmaları gerekli kılar. Böylece alt üst oluş sadece pratik çalışmaların biçim değiştirmesi ile kalmaz, geçmişin bilimsel ve ahlaki değerlerinin de gözden geçirilmesini, geleceğe ışık tutacak, yeni pratik sorunları düşünsel boyutta çözümlenebilecek yeni kavramların geliştirilmesini de gerektirir. İşte toplumsal çalışmaların en acılı dönemi, bu geçmişin yıkıldığı geleceğin yapıldığı dönemdir.

Derneklerimiz de bu acılı dönemden geçmektedir. Bu süreci başarı ile aşmanın yolu geçmişi kutsamadan, geçmişi günümüze aktarma özleminden kurtularak, geçmişin teorik ve pratik birikimlerini eleştirel bir gözle değerlendirerek bu güne ışık tutmasını sağlamak, günün gerektirdiği teorik ve pratik çalışmaları yapmaktır. Derneklerin 1984'de tekrar çalışmaya başlayarak bu güne geldikleri yaklaşık 3 yıllık süreç böyle bir değerlendirmeye-çalışmaya olanak sağlamaktadır.

Geçmişin bilimsel ve ahlaki değerlerindeki gözden geçirilmesi gerektiğini söylemiş-tik. Örneklemek gerekirse; 1918 Cumhuriyeti üzerine bu güne kadarki bilgilenmelerimiz, 1918'den sonra Kafkasya'dan kaçanların II. Dünya savaşında ve ardından gelen soğuk savaş yıllarında Almanya'da Kuzey Kafkasya'ya ilişkin yaptıkları bütün çalışmalar gözden geçirilmelidir. (1) Bu 'gözden geçirme' Kafkas Tarihi üzerine yapılacak çalışmalara yeni bir boyut kazandıracaktır.

"Musa Kundukhov'un anıları"nı böyle bir yaklaşımla ve yazdıklarına bağlı kalarak değerlendireceğiz. Kundukhov Petersburg'daki Pavlov Askeri Okulunda öğrenimini tamamlayarak Çar Ordu'larında görev alan bir Asetin soylusudur. O'nun çarlık ordularında görev alarak başarılar gösterdiği, rütbelere aldığı dönem ise Kuzey Kafkasyalıların bağımsızlık savaşlarının en yoğun olduğu dönemdir. Kuzey Kafkasyalıların ölüm-kalım savaşlarında başarılar kazanmakta, Şamil bütün Kuzey Kafkasya'yı örgütlemeye, Çarlık Rusya'sına karşı birleştirmeye çalışmaktadır. İşte bu dönemde Musa Kundukhov görevine bağlı, Çar'a iyi bir subay olduğunu kanıtlamaya çalışan, başarılarından onur duyan, Şamil'i yaptığı hatalarından dolayı küçümseyen bir 'yurtsever'dir.(2) Kuzey Kafkasyalıların mücadelesinde bayraklaşan o onurlu insan Şamil esir olur. Kafkas dağlarında Çar'lığa karşı yükselen

mücadele büyük bir yara alır ve Çar Kundukhov'u dağlıları yönetmek üzere görevlendirir. Kundukhov'un görevi dağlıları yatıştırmak, silahları bırakmalarını sağlamak, Çarın uysal bir "teba"sı yapmaktır.

Kundukhov'un Kuzey Kafkasya'lı olması ve Çara canı gönülden bağlılığı o'nu bu göreve en uygun insan yapar. Anılarında anlattıklarına bakılırsa Kundukhov bu görevi iki yıl boyunca başarı ile yerine getirir. Dağlardaki mücadelenin kıvılcımı olan "daha herşey bitmedi" diyebilen Abrek'leri temizlemeyi (S.99) kendine görev sayar ve bu işi başarı ile yaptığını söylemekten gurur duyar." Yönetimde bulunduğu süre "Toprak Mülkiyeti ve Kişisel Haklar" (S. 34, 48) için Çar'ı ikna etmeye çalışır. Fakat Çarlık Rusyasının Kafkasya'daki toprak aristokrasisine dahi tahammülü yoktur. Sonunda karışıklıklar baş gösterir. Dağları Çar adına yönetmesi olanaksızlaşır ve kendince geriye tek bir çözüm kalır; göç. Musa Kundukhov icazet almadaki başarısını gösterir. Osmanlı paşalarına, Çar'ın generallerine bağlılığını sunar ve iki deyletten de izin alır. Çarlık, Çeçen'lerinde göçünü desteklerse "bol bol ödüllendirileceğini" bildirir. (S. 68) Musa Kundukhov, "Kabardey dağlarının güney versanlarında bulunan", "3800 desiyatinlik (1 desiyatin 13 dönümdür) verimli arazisini" üstündeki binalarla birlikte Çarlık Rusya'sına satar ve "3000 ailenin hareketini temin eder". Göçten sonrada "Kuzey-Kafkasya'lıları isyana kıskırtmayacağı" konusunda "memnuniyetle" söz verir. (S. 67, 68, 69) Musa Kundukhov noktayı şöyle koyar; "Böylece 44 yaşında Rusya'daki 29 senelik hizmetim sona ermiş oldu 1965'te yeni bir savaşa mani olarak Türkiye'nin ve Rusya'nın muvafakati ile Türkiye'ye geçmiş oldum. 22 Temmuz da Kars'a geldim. Büyük bir tören ve topçu ateşi ile karşılandım. 1867'de paşalık ünvanı verildi." Böylece Çarlık Rusya'sının sadık generali Osmanlı İmparatorluğu'na bağlılığını sunar ve Osmanlı Paşası olmaktan gurur duyar. Görülüyorki Musa Kundukhov ve benzerleri ahlaki bir kavramla nitelenecekse, (bu kavram, en azından Şeyh Şamil ve mücadelesine olan saygımız nedeni ile) "yurtsever" olmamalıdır. Musa Kundukhov'a sadece yanıldığını anladığı ve anılarında yazdığı için saygı duyulabilir. Kundukhov yanılığını şöyle dile getirir; "En sonunda maalesef yanıldığımı anladım. Mesleğiminde sonuç bakımından mutluluğumu başkalarının felaketinde aramaktan başka bir şey olmadığını gördüm."(S. 15) "Musa Kundukhov'un Anıları" bu perspektifte incelendiğinde bir çok tarihi olayı aktardığı, bilgi verdiği için önemli bir eser olmaktadır. Kundukhov'un anılarında Kuzey Kafkasya'lıların sürgününün en büyük nedenlerinden biri olan Çarlık Rusya'sının baskılarını sağlıklı bir biçimde göremesekte, sürgün olgusuna Çarlık Rusya'sının (S. 68), Osmanlı İmparatorluğu'nun (S. 60), Kafkas Aristokrasisinin ve din adamlarının (S. 65, 81) etkileri hakkında bilgilenebiliriz. Anılar aynı zamanda Kafkasya'daki sınıf çelişkilerine, soyluların Çarlık Rusya'sına karşı mücadelede çıkarıcı, tutarsız tavırlarına da örnekler vermektedir. (S. 20, 23, 42, 78, 92, 105, 106) Bu nedenle Anıları çeviren Murat YAĞAN'a ve yayınlanmasını sağlayan Gölcük, İstanbul (Sultanahmet), Karamürsel, Kocaeli, Sakarya Dernek'lerine teşekkür etmek gerekmektedir.

Bakınız,

- (1) *Gamalı Haç ile Kızılyıldız Arasında, II. Dünya Savaşında Sovyet Doğu Halklarının Milliyetçiliği*
- (2) *Musa Kundukhov'un anıları S. 98 Bu nottan sonraki sayfa numaraları AGE'den alınmıştır.*

ŞİİR

M.Y.LORMONTOV'dan
Çeviri, Ataol BEHRAMOĞLU

BULUTLAR

Göksel bulutçuklar, sonsuz gezginler
Bir inci dizisi gibi, mavi bozkırım üstünden
Bencileyin uçup gidersiniz, sürgünler,
Güneye doğru, Sevgili Kuzey'den.
Sizi kovalayan alın yazısını ?
Gizli bir hasretmi ? Açık bir kemlik mi ?
Yoksa ağulu iftirası mı dostların
Bir suçun ağırlığı mı eziyor sizi ?

Hayır verimli tarlalardan sıkıldınız...
Tutkular da, acılar da yabancı size;
Sonsuzca soğuk ve başına buyruksunuz,
Yurdunuz yok sizin, sürgününüz de....

ÇOK KEZ KARMAKARIŞIK BİR KALABALIKTA ÇEVİRİLİ

Çok kez karmakarışık bir kalabalıkla çevrili;
Yükselen gürültüde - müzikten, danstan,
Ve tekdüze sözlerden; sanki-
Bir düş içindenmiş gibi geçtiği zaman
Önümden cansız insan görüntüleri
Ve maskeler, nezaketle tutturulan;

Ve değdiği zaman soğuk ellerime
Kentli dilberlerin, umursamaz bir cesaretle,
Nicedir tutkusuz elleri;
Dıştan onların albenisine dalmış gibi
Eski bir hayali okşarım içimde
Yok olmuş yılların kutsal seslerini

Ve eğer bir an unutabilsem kendimi
Tıpkı, özgür, özgür bir kuş gibi
Uçarım daha dün yaşanmış geçmişe:
Konak, yıkılmış limonluk, bahçe,
- Bütün o sevgili aile çevresi-
Küçük bir çocuk olurum yine.

DERNEKLERİMİZDEN HABERLER

KAFKAS HALK OYUNLARI GÖSTERİSİ

Karamürsel/KAFDAĞI

Karamürsel Kafkas Kültür ve Yaşatma Derneğinin, İstanbul Bağlarbaşı Kafkas Kültür Derneği ile birlikte düzenlediği gece 14 Şubat 1987 tarihinde Karamürsel spor salonunda yapıldı.

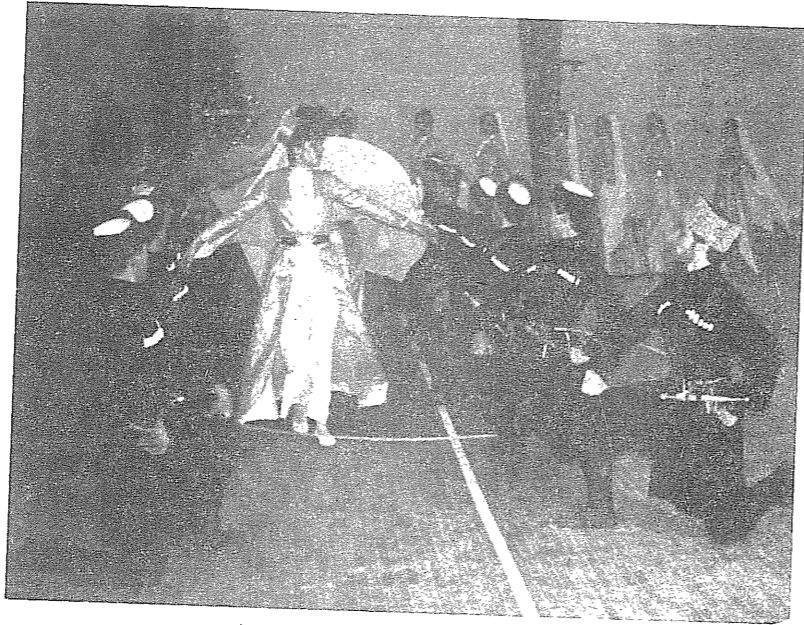
İstanbul Kafkas Kültür Derneği Halk Oyunları Ekibinin başarılı bir oyun sergilediği gösteriye kalabalık bir seyirci kitlesi katıldı. Salon kapasitesinin üzerinde ki katılımın coşkun alkışları seyircinin gösteriyi beğendiğini ifade ediyordu.

Karamürsel Kafkas Kültür ve Yaşatma Derneği Gösteri Tertip Komitesi Başkanı Günekho Kemalettin ÖZBAY "Karamürsel'de 5 çerkes köyü, ilçede 35 hane çerkes aile vardır. Geceye katılım Karamürsel potansiyelinin üzerinde olmuştur." diyordu.

Günekho Kemalettin Özbay Dernekler arası ilişkilerden yana olduklarını söyleyerek, dernekler arası yardımlaşmanın gerekliliğini bir çerkes atasözü ile dile getirdi. "El elden üstündür, ama, muhtaç olduğun eli unutmazsan."

Kuzeybatı Kafkas Oyunlarının ağırlıkla sergilendiği gösteride program; Zefak'o, Khulfiğe Khaşo, Kama, Dörtlü Lezginka Adıge Cegu, Kafkas Müzikleri dinletisi, zıgel'at, şimd, wuic, Üç arkadaş, Kızların dansı, lezginka biçiminde idi.

Her iki kardeş derneğimizde kutlar, başarılarının devamını dileriz.

İstanbul Kafkas Kültür Derneği Halkoyunları grubu Karamürselde yapılan gösterinin ertesi günü (15 Şubat pazar günü) bir değerlendirme toplantısı yaptı.

Bu toplantıda gösteri genel olarak değerlendirildi. Gösteri iyi ve kötü yönleriyle ele alınarak eksiklikler saptanmaya çalışıldı.

Ekip elemanlarının hemen tümünün ve Yönetim Kurulu üyelerinden iki kişinin katıldığı değerlendirme toplantısı, Organizasyonun değerlendirilmesi, eksikliklerin saptanması ve buna bağlı olarak yeni organizasyonlara yönelik Yönetim Kuruluna götürülecek önerilerin belirlenmesinden sonra olumlu bir şekilde sona erdi.

Önemli gördüğümüz bir noktayı vurgulamak isteriz. İstanbul Kafkas Halkoyunları ekibi, halkoyunları çalışmasını yalnızca provalar ve sahneden öte, çalışmalar öncesi ve sonrası değerlendirme toplantıları ile bir bütün olarak görme anlayışı ve bunun ekip çalışanlarının hemen tamamının katılımıyla yapılması, sağlıklı bir çalışmayı ve başarıyı etkileyen bir işleyiş olsa gerek.

İstanbul Kafkas Halkoyunları ekibi hocası Bülent Jane ile gösterinin değerlendirilmesi ve genel Kafkas Halkoyunları üzerine bir söyleşi yaptık, görüşlerini aldık. Bu söyleşiyi olduğu gibi yayınlıyoruz.

KAFDAĞI— Bir hoca olarak ekibinizi ve gösteriyi bize değerlendirir misiniz?

B. JANE— Bu gösterinin halk dansları grubumuzun ilk gösterisi olması ve çalışma süremizin kısıtlılığı göz önüne alırsa, iyi sonuç aldık diyebilirim.

KAFDAĞI— Ne kadar sürede beri çalışıyorsunuz?

B. JANE— Sekiz aydan beri ve hemen tüm elemanlarımız yeni . .

KAFDAĞI— Peki bir ekip için kısa sayılabilecek bu hazırlanma sürecinde ekibinizin gösteri yapabilecek düzeye gelmesinde uyguladığınız özel bir yöntem varmı sorusu geliyor akla . .

B. JANE— Öyle çok özel bir yöntem değil bu, şöyle kısaca özetleyebilirim. Kısa sayılabilecek zamanda ekibi hazırlayabilmek ancak ekip elemanlarının olaya sahip çıkmalarıyla mümkündür. Elemanlarla belli zamanlarda demokratik tartışma platformu yaratarak önerilerini almaya, hatta o ortamda çözümleri birlikte saptamaya çalıştık. Çözümlemeyen sorunlar çalıştırılanın merkeziyetçiliğiyle çözüme kavuşturuldu. Yani özetle demokratik merkeziyetçiliği uygulamaya çalıştık. Bunu tam anlamıyla uygulayabildiğimizi iddia edemesekte, hedefimiz bu idi ve sağlamaya çalışacağız.

KAFDAĞI— Sayın Jane bildiğiniz gibi Türkiye'de birçok Kafkas halkoyunları grubu var ve değişik anlayış şekil ve biçimlerde halkoyunlarına yaklaşıyorlar. Kısaca bir değerlendirme yapar mısınız?

B. JANE— Türkiye'deki değişik halk oyunları anlayışlarını özetlemeye çalışayım. Gelenekçi anlayış diye adlandıracağım rahmetli Elbruz hocanın çizgisini aynen devam ettirme anlayışı. Bu yaklaşım temel karakteristiktikten kopmama anlayışı ile olumlu olmasına rağmen yeni kareografik düzenlemelerde kısır kalması ve elemanların halkoyunları dışında, sosyal, kültürel yönden geliştirilememesi yüzünden bence eksik bir tutumdur. Birde, kültür kökenlerimizi gözardı ederek, özgün bir Kafkas folkloru yaratma iddiaları ki, içinde bulunduğumuz kültürel yozlaşma sürecine ivme verme eğilimiyle oldukça tehlikeli bir yaklaşımdı. Üçüncü bir anlayış ise bir sahnenin dışına taşamayan ilkesiz bir yaşam felsefesinin yaklaşımıdır. Sahne tutkusu yüzünden bir çok şeyi çığneyebilir, bu ilkesizlik.

KAFDAĞI— Peki size göre halk oyunları nasıl olmalıdır. Bu konudaki düşüncelerinizi ve anlayışınızı bize özetler misiniz?

B. JANE— Adı üzerinde, halk dansları, yani birkaç dansçının halkın kültüründen bağımsız sergiledikleri şov değil. Bence halk dansları grubu, sergiledikleri kültür ve bu kültürü sergileyen elemantasyla halkla içiçe olabilen bir grup olmalıdır.

KAĞDAĞI— Sayın Jane dikkatimi çeken noktalardan birde alıştığımız halk oyunları gösterilerinden farklı olarak değişik oyunlar uygulamışsınız Zeğel'at, Zefak'o, ceg'u gibi. Bu çalışmalarınız özgünlüğü nedir ve bu anlayış giderek ekipte ağırlık kazanacak mı?

B. JANE— Halk dansları grubu, halkın kültürünü danslarını derleyen, işleyen ona estetik ve görsel zenginlik içinde sunan bir gruptur. Halkımızın yüzde sekseninin danslarına vede şimdiye kadar sergilenen gösterilere bakarsak halkla pek özdeşemediklerini görürüz. Hatta bazı yörelerimizde, ekipte öğrendiklerini düğünde sergileyenler yüzünden yöre oyunları kaybolma riskine girmiştir.

Bu garipliği ortadan kaldırmak gerekiyordu. Bu yüzden toplumumu-

zun sahiplenebileceği, düğünde çelişmeyeceği oyunlara ağırlık verdik ve bu anlayışı devam ettireceğiz.

KAĞDAĞI— Peki bu anlayışı sürdürürken yararlanılabilecek kaynaklar nelerdir ve gösterilen görsel zenginliği nasıl korunabilir?

B. JANE— Köylerimiz birer kültür deposudurlar. İyi bir derleme çalışmasıyla bir halk oyunları arşivi kurulabilir. Bu iş için teknolojinin nimeti video kasetlerinden yararlanılabilir. Bunların sahneye uyarlanması konusunda Kafkasyadaki ekiplerin çalışmaları örnek alınabilir.

KAĞDAĞI— Son olarak iletceğiniz bir mesaj var mı?

B. JANE— Toplum yaşayan dinamikler bütünüdür. Danslarımızda sanyorum halkımızın yaşayan en güçlü dinamiğidir. Bu dinamizmin diğer dinamikleri harekete geçirebilecek bir güç olarak kullanılabilmesi, folklor çalışanlarının benimseyeceği bir yaklaşımdır.

KAĞDAĞI— Bu söyleşi için çok teşekkür ederiz sayın Jane.

İnsanlara büyük şehir yaşantısının getirdiği güçlüklerden biri, belki de en önemlisi birbiriyle iletişimi kurabilecek ortamların yaratılmasında çekilen güçlük olsa gerekir. Zaman yetersizliği, ekonomik sorunlar, ulaşım güçlüğü, günlük hayatın getirdiği stresler, gitlikçe birbirinden kopan, yabancılaşan insanların çoğalmasına neden olmaktadır.

İşte bu tür sorunların biraz olsun giderilmesi, yani bir gereksinimden dolayı, dernek üyelerinin ve hemşehrilerimizin katılımı ve desteğiyle, her ayın ilk cuma günü Maltepe Düğün Salonunda düzenlenen eğlence geceleri, gelenekselleşmiş ve sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesi için gerekli olan beraber eğlenebilmeyi de getirmiştir.

Şubat 1987'deki Maltepe Gecesi'nden sonra, yine en son böyle bir geceyi dernek üyeleri ve konukları ile birlikte 6 Mart 1987'de gerçekleştirdik. Dergimizin basım aşamasında gecikmesi ise iki geceyi birlikte haberleştirmek zorunluluğunu doğurdu.

Akordeon'dan çıkan müzik eşliğinde Wuig (Wuic) ile başlayıp Kafe, Şeşen, leperuş gibi yerel oyunlarımızla devam eden açılış düğünü Maltepe Geceleri için alışılmış bir görüntü. Bizi sevindiren bir diğer görüntü ise büyüklerimizde bu gecelere gün geçtikçe artan bir ilgi göstermesi.

Tiyatro Grubu her iki gecede çalışmalarıyla katıldılar. İlk oyun Samet'in yazdığı "Kimdi O Adam" adlı oyundu. Ve yine aynı gecede ünlü Sovyet Yazarı Anton ÇEHOV'un küçük bir oyunu "Sayfiye'de Yaz"ı da izleme olanağı bulduk. Necla OKYAY Çehov'u tanıttığı kısa konuşmasında "Sizlere ilk kez direk kendi kültürümüzle ilgili olmayan bir oyun sergileyeceğiz. Bilindiği gibi her kültür, kendi kültürel ilişkilerinin yanı sıra evrensel yani evrenin tüm olay ve olguları arasındaki zorunlu ilişkileri de yaşamak zorundadır." diyor.

Tiyatro çalışanları Mart Maltepe Gecesine Necla Okyay'ın yazdığı "GÖRÜNTÜLER" adlı oyunda katıldı. Sunucu ile yazdığı oyun ve Tiyatro Grubu adına yaptığı kısa söyleşide OKYAY, malzeme ve eleman açısından yetersiz olduklarını ve yazdığı oyunda farklı kültürlerde yetişmiş iki insanın evlilik gibi toplumun en küçük biriminde karşılaştıkları uyumsuzlukları dile getirmeye çalıştığını söyledi. Salonun tiyatro oyunlarının sergilenmesi açısından elverişsiz ve ses düzeyinin yeterli olmamasına rağmen oyuncuların ciddi tutumları ve tüm oyunculuk yeteneklerini göstermelerindeki ustalık söz edilmeye değerdi.

Yaklaşık iki aylık yoğun çalışma döneminden sonra müzik grubunu Mart Maltepe Gecesinde dinledik. Grup adına yaptığı konuşmasında Osman Özen, yetişmiş eleman ve enstrüman sorunları olduğunu, amaçlarının ileride çalışacak olanlara döküman bırakabilmek ve Kuzey Kafkasya Halk Oyunları Ekibine çoksesli bir müzikle eşlik edebilmek olduğunu belirtip, Enstrüman olarak Akordeon, Gitar, flüt, mandolin, doli ve pğheç (kafkas ritmsaz'ı) kullandığı dinleti güzeldi. Güzeli olduğu kadarda Ankara'nın soğuk ve karlı bir gecesinde sınımsız duygular yaşattı bize.

Üyelerimizde hoş görüşüne sığınarak böyle bir gecenin düzenlenmesinde aksaklıkların olmasını doğal karşılıyoruz. Daha iyisini tüm üyelerimizden çalışmalara katılmaları ile yapmak ise, amacımız. Yeni bir maltepe gecesinde yine hep beraber olalım.

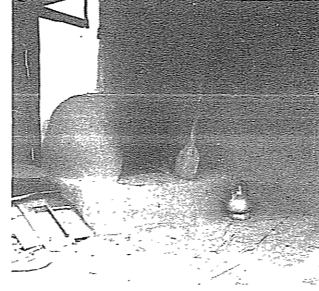
Görüntülerden

KAFKAS MUTFAĞI

Mutfak kültürü, hemen her toplumda olduğu gibi, Kuzey Kafkasya kültüründe de büyük yer tutar. Çoğumuzun belki artık sadece adlarını duyduğu, yıllarca, hatta belki de hiç tatmadığı, adını bile unuttuğumuz nice yiyecek ve içeceklerimiz vardır. Bugünden bunları derleyip tanıtabilirsek, bir zaman sonra her yerde tadabilir, konuklarımıza zevkle gururla ikram edebilir hale geliriz. Ninelerimiz, Dedelerimiz, Annelerimiz, inanıyoruz ki asla esirgemezler, zevkle anlatırlar. Yeterki gidebilelim, isteyebilelim. Lütfen hepimiz çevremizde en yakınımızda bulunan büyüklerimizden soralım, öğrenelim, yazalım ve gönderelim. Hem sorup yazanlara, hem de anlatıp öğretenlere şimdiden teşekkürler, sevgiler ve saygılar.

ASETİN MUTFAĞI

Kültür deyince akla genel olarak bir toplumun ürettiği gelenek-görenek, sanat, düşünüş vb. değerler gelir. Kuşkusuz bu değerler yaşanan yere ve yaşam koşullarına bağımlı olarak, üretim sürecinde ortaya çıkan gereksinimlere uygun biçimde halk tarafından üretilmiştir. Yüzyıllardır pek çok güzelliği, iyiyi, doğruyu üretmeye çalışan toplumumuz, değişik ülkelere dağılmak zorunda kalmış olmasına karşın, günümüzden yüzlerce yıl önce üretilmiş değerlerin çoğunu, günümüzde de korumaya, yeniden üretmeye ve daha güzele, daha doğruya ulaşmaya çalışmaktadır.

Bugün kültürümüzü yeniden üretmek sürdürmeye çalışırken bazı değerlerin farklı kültürlerden etkileşimi nedeni ile yavaş yavaş kaybedilmeye yüz tuttuğuda bir gerçektir. Buna örnek olarak mutfak geleneğimizi verebiliriz. Bir zamanlar başlı başına bir gelenek halkası olan mutfak, günümüzde değerinden pek çok şey kaybetmiştir. İnsanlarımızın toplu olarak yaşadıkları yerleşim bölgelerinde kısmen de olsa ağırlığını sürdüren mutfak geleneği şehirlerde belli bir kuşaktan sonra unutulmuş, geriye sadece bir kaç yemek ismi kalmıştır.

Mutfak deyince akla ilk gelen şey, kuşkusuz yemekler ve sofrada olmalıdır. Yemekler düzeyinde ele alınırsa, mutfağımız çeşitli ülke mutfaklarıyla karşılaştırıldığında pek zengin sayılmasada, bilinçli beslenmeye verilen değer ve maharetiyle de pek çokları ile yarışabilecek düzeydedir. Çerkes toplumu genelde ortak mutfak kültürüne sahip olmasına karşın bölgelere göre bazı küçük farklılıklar görmek mümkündür.

Bu yazıda, Asetinlerde mutfak geleneğine yer verip, yemeklerin orijinal isimlerini, ne anlama geldiklerini, özelliklerini ve birinin tarifini vermeye çalışacağız.

Asetin mutfağı, evin en geniş bölümlerindedir. Ev halkı yemeğini mutfakta yer. Yemekler gelinin yardımcılığında anne tarafından yapılır. Gelin ilk bir yıl mutfağa sokulmaz, yemek yaptırılmaz. İlk bir yıldan sonra kayınvalide ile birlikte mutfak işlerini üstlenir. Yemek sofrasında baba baş köşede, eşi sağ yanında, evin büyük oğlu ise babanın karşısında oturur. Diğer aile fertleri yaşlarına göre, büyükler masanın sağına, küçükler soluna (babaya göre) otururlar. Evin gelininin (gelinlerinin) kocası ve kayınpederi ile aynı sofrada yemek

yemesi geleneklere aykırıdır. Bu nedenle gelin, genellikle görümceleriyle birlikte yemeğini ayrı yer. Eve misafir geldiğinde ise yaşlılar için ayrı, gençler için ayrı sofralar kurulur. Servisi evin geç kızları yapar.

Bu anlattıklarımız, biraz önce yukarıda değindiğimiz, kaybolmaya yüz tutmuş geleneklerdir. Ancak pek çok yemek çeşidi, halen tüm Oset evlerinin mutfağında pişirilmekte yenmektedir. Amaç, yüz yıl önceki gelenekleri aynen sürdürmek değil, onları sürekli değişen, gelişen yaşam koşullarına uydurup, bağrında saygı, sevgi taşıyan bir biçimde yeniden üretmek ve bunu gelecek kuşaklara aktarmayı başarmaktır.

Son olarak, daha yüzlerce yıl sofralarımızdan eksik olmamalarını dilediğimiz yemeklerimize değinelim. Umarız genç kuşak insanlarımız kültürümüzün önemli halkalarından biri olan mutfak geleneğimize sahip çıkar ve sürdürürler.

“Umarız genç kuşak insanlarımız kültürümüzün önemli halkalarından biri olan mutfak geleneğimize sahip çıkar, sürdürürler.”

1. GEBİN: İçine soğanlı peynir koyularak yapılan yarım ay şeklindeki hamur işi. Suda haşlanıp üzerine eritilmiş tereyağı gezdirilerek servis yapılır.

2. ŞOYİFIXGEBİN: Hamuru ve iç malzemesi GEBİN'inki gibidir. Ancak buna karbonat katılır ve yağda kızartılarak pişirilir.

3. VALİBAX-KARTOFCIN: (Patatesli hamur) Yironların çok sık yaptıkları yiyeceklerden biridir. İçine sütlü patates püresi konularak (arzuya göre soğanda katılabilir) hamuru elle daire şeklinde büyütülüp sacda pişirilen ve üzerine tereyağı sürülerek servise hazır hale gelen hamur işi bir yiyecek. Bazı bölgelerde bu yemeğe Kaltofcın'da denilmektedir. Mutlu bir olayı kutlayan (düğün zafer kazanılması vb.) her evin büyüğüne komşular tarafından VALİBAX hazırlanarak götürülmesi gelenek haline gelmiştir.

4. FİCCİN: (Kıymalı olarak hazırlanan bir yiyecek) Yine çok sık yapılan bir Yiron yiyeceği. Tadına doyum olmayan, hamuru özel olarak hazırlanan ve arasına kıyma basıldıktan sonra fırına sürülen bir yiyecek. (Tarifi ayrıca veriliyor.)

5. NAŞCİN: Yapılış biçimi Valibax'la aynıdır. Ancak iç malzemesi değişik hazırlanır. Kabak rendelenerek soğanla birlikte kavrulur. Sacda pişirilir.

6. SEXERACİN: Yine sacda pişirilen bir hamur işidir. Ancak iç malzemesi ince kıyılmış pazının peynirle yağlanmasıyla oluşur. Değişik ve lezzetli bir yiyecektir.

7. GABUŞGACİN: Kullanılabilecek bütün sebzeleri çok iyi değerlendiren Asetinler, lahanayıda ihmal etmemişlerdir. Çok ince kıyılan lahana, soğanla kavrulup hamura karıştırılır. Sacda pişirilir. Bir çok çeşidi olan valibax türlerinden birisidir. Afiyet olsun.

8. XEBİJCİN: İç malzemesi yağlı peynirden hazırlanır. Hamuru Fıccın hamuru gibi hazırlanıp, fırında pişirilir.

9. FETGUÇİN: Bir tatlı çeşididir. Hamuru yağ, süt, yumurta, pudra şekeri ve kabartma tozu katılarak hazırlanır. İçi ise rendelenmiş ve bol şeker katılarak haşlanmış elma ile hazırlanır. Fırında pişirilir. Soğutulduktan sonra servis yapılır.

10. KARTOFİZİKGA: Haşlanıp rendelenmiş patatesin sütle kaynatıldığı bir yemek çeşididir. Muhallebi kıvamında kaynatılır.

11. EXŞİRİŞİRD: Haşlanarak kemiklerinden ayrılan tavuk etinin sütle hazırlanmış sosun içinde kaynatıldığı bir yemek çeşididir. Arzuya göre sosun içine sarmısak katılabilir.

12. XENGEL: Kesmi çorbası gibi hazırlanır. İçine yağda kızartılmış küçük hamur parçacıkları hazırlanarak konulur ve servis yapılır.

KAFKAS MUTFAĞINDAN

YEMEK TARİFİMİZ: FİCCİN;
(12 kişilik, üç tepsi)

MALZEMELER:

1,5 Kg. Un
3 Adet yumurta
1 şişe süt (yarım litrelik)
2/4 su bardağı zeytinyağı
Pakmaya
Tuz
1,5 Kg. orta yağlı kıyma
2 Baş ortaboy soğan
Sarmısak 3-5 diş (isteğe göre arttırılabilir.)
2/4 su bardağı ılık su
Karabiber

Un bir kaba konur ve ortası havuz şeklinde çukurlaştırılır. Ilık suda eritilmiş maya, süt, yağ, yumurtalar, tuz içine konularak yoğrulur. Sıcak bir ortamda yarım saat bekletilerek mayalanıp, kabarması beklenir. Bu arada kıyma, rendelenmiş soğan, sarmısak, tuz, karabiber ve ılık suyla yoğrulup üç eşit parçaya ayrılır.

Hamur mayalandıktan sonra üç eşit parçaya ayrılır. Daha sonra her parça yeniden 1/4 oranında ikiye ayrılır. Büyük parça tepsi büyüklüğüne göre, enaz bir parmak kalınlığında açılır. Kıymanın bir parçası hamurun üzerine elle yayılır. Ancak hamurun kenarlarında yukarı katlanabilecek kadar pay bırakılır. Daha sonra küçük parça yayılan kıymanın genişliğinde açılıp kıymanın üzerine konur. Alttaki hamurun kenarları yukarı kıvrılarak üstteki parça ile birleştirilir. Üstteki hamurun ortasında bir delik açılır ve hamurun üstüne yumurta sürüldükten sonra daha önce ısıtılmış fırına verilir. Altı ve üstü kızardıktan sonra çıkarılarak üçgen dilimler halinde kesilerek servis yapılır. Ficcın'ın tadına varmak istiyorsanız servisi sıcakken yapmayı ihmal etmeyiniz. Afiyet olsun.

ASETİN ATA SÖZLERİ

Yiron gaylası yapmak için, yiron yağı gereklidir.

Sinirlenen çok konuşur, aç olan çok yer.

Tokluk açlıktan güzeldir.

Sevmediğinin yürüyüşü şıp şıp, yemesi şap şap.

Derleyen:

Nejla OKYAY

KAFDAĞINDAN MASALLAR

Bu bölüm daha çok çocuklarımıza yönelik. Gerek Kuzey Kafkasya'dan sağlanan, gerekse köylerimizde büyüklerimizden dinleyip derlediğimiz masalları yayınlamak istiyoruz. Bildiğiniz, duyduğunuz, çevrenizden derlediğiniz Kafkas masallarını gerek özgün biçimiyle (örneğin ses bantlarıyla) gerekse çevirip yazarak lütfen gönderiniz.

ASE İLE BZACE

Bir varmış bir yokmuş. . . Günlerden bir gün Ase ile Bzace bir yolculukta karşılaşmışlar. Ase, içten gelen kalın, pürüzsüz sesiyle geleneklere uygun biçimde selamlamış yol arkadaşını:

— Heey arkadaş, yolun açık olsun diye seslenmiş.

Bzace, güven vermeyen yapmacıklı bir ifadeyle cevap vermiş:

— Hay sağolasın. . .

Az gizmişler, uz gitmişler, bir zaman sonra bir pınara rastlamışlar. Ase çok susadığını söylemiş ve hemen atından atlayarak yoldan sapmış doğruca pınara yönelmiş.

"Nereden bir avanta bulsam da çarpsam" diye düşünüp duran Bzace bu fırsatı kaçırmı! Ase'nin atını yedeğine aldığı gibi kamçılarmış atını ve tozu dumana katarak uzaklaşmış, kaybolup gitmiş. . .

Elini yüzünü yıkayıp serinledikten, bir de soğuk suyunu içtikten sonra —Oh be, dünya varmış, diye aklından geçiren Ase dönüp gelince bir de ne görsün? Ortalıkta ne atı var, ne de o pek iyi tanımadığı yol arkadaşı.

Durumu anlamış tabii, anlamış anlamasına ama artık yapılacak bir şeyde yokmuş. Ne yapsın zavallı, yayan yapıldak düşmüş yola. . . Hep at üstünde gezmeye alışmış biri için ne kadar da zor gelir değil mi yürümek? Ama yürümüş işte. . . yürümüş yürümüş yürümüş derken hem çok yorulmuş, hem de ortalık iyice kararmaya başlamış. İleride ovanın bir yamacında terkedilmiş bir ağıl görmüş birden. . . — Ne yapayım, bari geceyi şurada geçireyim. Hiç değilse üstü örtülü, belki içeride örtünecek, üzerinde yatacak birşeyler de vardır. kimbilir? diye aklından geçirerek gitmiş ağıla ve doğruca içeri girmiş. Gerçekten umduğu gibi çıkmış, bu eski ağıl. Üzerinde yatacak sedirimsi bir yükselti varmış içinde. Eh eskimış şilteler gibi, delinmiş Yamçılar gibi bir şeyler de varmış örtünebileceği, orada burada. . . Sevinererek çıkmış yükseltinin üstüne, şilteleri düzelterip yatmış, iyice de örtünmüş ve tam uykuya dalmak üzereymiş ki birden kapı gıcırdamış. Kamıldamadan, sessizce gözünü açıp bakınca bir de ne görsün kocaman bir ayı girmez mi içeriye. . . Hem de sanki her zaman girip çıktığı bir yermiş gibi rahat ve ustaca. . . Zavallı Ase'de uyku kalır mı artık? Dört açmış gözlerini, hepten kulak kesilmiş. . . Kimıldamak ses çıkarmak bir yana nefes bile alamaz olmuş korkudan. . . Bu arada, ayı kendine uygun bir yer bulup yuvarlanıvermiş. . . Ase kendisini ortalıkta bırakan yol arkadaşını anımsamış birden.

— Ne kismet bu tanrım, şimdi de oda arkadaşına bak, diye geçirmiş içinden.

Tam o sırada kocaman bir de kurt gelmez mi? O da sessizce yuvarlanmış bir köşeye. Ase'nin korkusu şaşkınlığı daha bir artmış tabii. . . Derken bir de Tilkickic girmiş içeri, ama hemen yatmamış, Yatacağı yerdeki şilteleri kaldırıp savurmuş, şöyle bir kaldırıp kabartmış, yumuşatmış, sonra da üzerine bir güzel uzanıp yatıvermiş.

Ase;

— Allah korusun, bunlar, bir farkederlerse beni, paramparça ederler, diye düşünmüş, hem korkmuş, hem de daha bir sessiz, uyanık ve dikkatli olmaya çalışmış.

Sabırsız Tilki aceleci ve tiz sesiyle bozmuş sessizliği. Demiş ki;

— Her sabah dağılıp gidiyoruz buradan, akşam olunca da dolaşıp yatıyoruz. Günümü nasıl geçirdiğimizi diğeri hiç bilmiyor neden anlatmıyoruz olup bitenleri birbirimize!

Herhalde uygun bulmuş olmalı ki;

— Peki haydi sen başla,

— Hayır hayır, sen başla, sen başla. . .

— Olmaz olmaz. Sen başlamalısın, diyerek ilk sırayı birbirlerine vermeye çalışmışlar.

Neyse ki kocaman ayı, almış sözü ve kalın sesiyle, ağır ağır başlamış anlatmaya, arada bir gevrek gevrek kahkahalar atarak;

— Been bir koovanlık keşfettim. . Ha hhaa hahhhaaa. . . Kulakları duymayan bir de arıcısı var. . . Kovanlardan balları devşirirken, yavaşça, farketmeden yaklaşıyorum, bal sepetini bir güzel aşırıyorum, hah haahhhaaa. Oturup bir güzel tıknıyorum, sonra dereye inip bir de suyumu içtimmi kana kana. . . Eh gel keyfim gel. . . Toparlanıp tutuyorum buranın yolunu. . . tin tin tin tin tin, tin tin tin tin. . . Dönüp geliyorum işte, sonra da böylece uzanıp yatıyorum, hah hhaaa hahhaa hah haaa. . . Fakat o akılsız arıcı bilmiyor, değilse, kovanlığın yanbaşında bir yaban elması var. Dalında bir tanecik meyvası. . . O elmayı koparıp yese kulağı tas-tamam iyileşecek. Hah hhaaa. hah hhaaa. . Ama o onu nereden bilecek? Asla bilemez. . Ben de böyle mutlu mutlu yaşar giderim.

Sıranın kendisine gelmesini sabırsızlıkla bekleyen kurt gülmekten kırılarak kahkahalarla başlamış anlatmaya:

— Evet sen yaşıyorsun, yaşıyorsun ama ben çok daha güzel yaşıyorum. Gözleri görmeyen bir çoban keşfettim ben de. . . Her gün dalıyorum sürüsüne, bağırtıp çığırarak en güzel koyununu kapıp kaçıyorum. O akılsız çoban bilmiyor değilse, sürüde koca bir ak koyun var. Onu kesip, etini yese, etsuyundan bolca içse, derisini de kafasına sıkıca sarsa, iki gözü de hemencecik açılır. Hahha haa hah haa. . . Tabii o zaman benim de koyun ziyafetim oracıkta son bulur. Ama o akılsız çoban bunu nereden bilecek. . . İşte benim de keyfim bu. . . Hah haa. . .

Anlatılanlar karşısında biraz kıskanmış, biraz imrenmiş görünen Tilki üzüntülü, ama belli etmek istemeyen bir tavırla söz almış;

— Benim öyle fantazilerim yok anı ben de her gün güneşlik bir yere gidiyorum. Yeterince fare yakalayıp doyuncaya kadar yiyorum. Sonra da altın vadisine iniyorum, orada hem suyumu içiyor, hem de eğleniyorum. İçi altın dolu bezden bir heykelcik var orada. Onu sırtıma alıyorum, koşturup oynuyor, sırtımdan kaydırıp düşürüyor, eğleniyorum işte. Sonra da şarkılar söyleyerek mutlu mutlu dönüyorum. Na na rine rine na na rine rine na na rine rinee. . .

Sabah olunca hayvanlar tek tek çıkıp dağılmışlar. Ase hemen aşağı inip doğruca kovanlığa gitmiş. Yaban elmasını dalından koparıp arıcıya yedirmiş. Gerçekten kulakları birden açılır mı! Sevincinden uçacak gibi olmuş. İçtenlikle, minnet ve şükran duygularıyla Ase'ye kovanlarının ve arıların yarısını armağan etmiş.

Ase oradan hemen çobana gitmiş. Koca akkoyununu kestirmiş ve gözlerini iyileştirmiş. Çoban.

— Görüyorumuuu, görüyorum artık, diyerek sevinç çığlıkları atmış ve o da sürüsünün yarısını ayırıp Ase'ye armağan etmiş.

Ase, daha sonra altın vadisine gidip, orada bir güzel pusu kurmuş. Tilki tam dereye inip altın heykelciği sırtına bindirince Ase iyice hazırlanmış. Tilki oynayıp tam altın heykelciği sırtından kaydırıp düşürüleceği sırada elindeki sopayla tam burnunun üstüne

bir vurmuş ki, Tilki neye uğradığını anlamadan ağlayıp oğunarak kaçıp gitmiş.

Ase önünde koyun sürüsü, arı ve kovanları, elindeki altın dolu bez heykelcikle geri dönmek üzere yola koyulmuş. Böylece yavaş yavaş yürürken birden Bzace görünmez mi? Kıskançlık ve açgözlülikle sormuş Bzace:

— Hay ocağı batasınca, nereden buldun bunca şeyi?

Ase olup bitenleri bir bir anlatmış.

Bulunmaz bir fırsat yakaladığını düşünen Bzace, hemen, sesizce ayrılıp geri dönmüş, Ase'nin anlattığı yeri bulmuş ve Ase gibi yatıp gizlenerek beklemeye koyulmuş.

Gece karanlık çökünce hayvanlar, ıhlayıp tıslayarak, ahlayıp öfleyerek, ağlayıp sızlayarak, yaralı-bereli, pesperişan bir durumda ağıla zor atmışlar kendilerini ve birer köşeye yuvarlanıp kalmışlar.

"Sabırsız kaynar içer." dedikleri gibi Tilki hemen başlamış söze ağlayıp sızlanarak:

— Ah of, kime ne oldu, nasıldı bugün işleriniz? demiş.

Koca ayı güçlükle çevirmiş yüzünü, ıhlayıp tıslayarak, ağlayarak başlamış anlatmaya:

— Ofofofof. . Ocağım söndü vallahi bugün sormayın. Arıcının kulakları açılmaz mı!. . Kovanlığa girer girmez daha çıt sesini duydu. Azrail gibi bağırtıp ödümü koparda, kaçmaya başladım. Gökgürlemesi gibi peşimden graw graw, güm güm ateş etti. Mermiler yıldırım gibi şimşek gibi belime düşmez mi! Canımı zor kurtardım Aaaaahh ooff amaann.

— Ocağı batanı görürdün vallahi sen benim arka bacağıma baksaydın, diyerek başlamış Kurt her zamanki keskin, kararlı sesiyle. . .

— Her zaman olduğu gibi çobanı önemsemeden sürüye daldığımda, çobanın gözleri açılmamış mı. . . Peşime düşüp beni kovalamaz mı! Kocaman kavalıyla arka bacağıma bir güzel kırar mı! . . Güç-bela kurtarabildim canımı. . . Baksanıza şu bacağıma. . .

Ayy ayy ayy ayy ayy, of of of of of. . . Of burnum. Aah burnum, zavallı burnum benim, diyerek ağlayıp sızlanmış Tilki.

— Sana da ne oldu Tilki? diye sormuş ayı.

— Aah sormayın! sormayın, sormayın. . . Bakın başıma gelenlere. . . Altın vadisine gidip altın heykelciği sırtıma bindirip oynamaya başladım ya. . . Tam sırtımdan kaydırıp düşürmeye hazırlanırken, zayıf-nahif, ufak-tefek, kuru-yağız, kırçıl sakallı bir adam burnumun üstüne indirmez mi elindeki sopayı!. . Neye uğradığımı anlamadım, sanki dünyalarım karardı birden. Oyun moyun da bitti tabi. . . Baktım burnumun direğini kırarmış zalim. . . Hıı hıhıhı.

— Peki üçümüzün de başına bu belalar neden aynı gün geldi acaba? demiş ayı.

— Bizi biri dinliyor olmalı, demiş kurt telaşla. . .

Tilki hemen bir çözüm önermiş:

— Arayalım öyleyse, haydi arayalım etrafı. . .

— Evet evet arayalım,

— Arayalım arayalım.

Üçü birden aramaya koyulmuşlar ama tabii uzun sürmemiş aramaları, hemen bulmuşlar yükseltide gizlenmiş duran Bzace'yi. Ve hınçla:

— Senii gidii seniiii!. . Bakın işte buraada ocağımızı batıraan! diyerek apar-topar sürükleyip çekmişler Bzace'yi aşağı ve tabii, Allah korusun, param parça edivermişler.

Bu masal da burada bitmiştir. . .

(*) *Kuzey Kafkasya'da Kabardey-Balkar Özerk S.S.Cumhuriyetinde Kabardeyce anlatılan bir çocuk masalı olup F. HUVAJ tarafından türkçeleştirilmiştir.*

KONFERANS

İLK GAZETECİLİK DENEYİMİ
GUAZE

Fahri HUVAJ, muhaceret döneminin ilk yayını Guaze'yi, İstanbul Bağlarbaşı Kafkas Kültür Derneğinde devam eden konferanslar dizisi içerisinde 28 Şubat 1987 günü sundu.

İlk yayın denememiz Guaze adlı konferansa katılım konuya olan ilgiyi gösteriyordu.

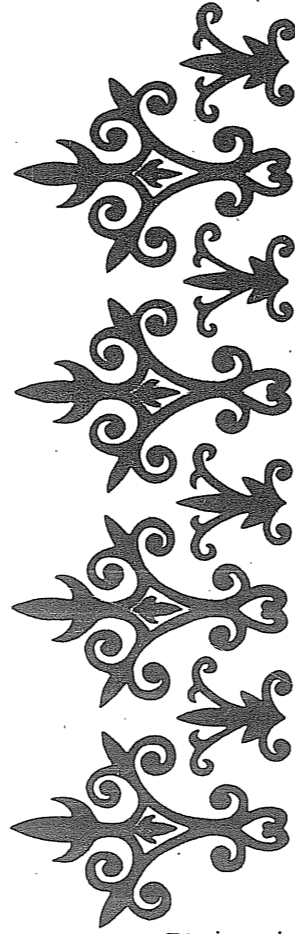
Fahri Huvaj, muhaceret döneminin bu kesitinin aydınlığa kavuşturulması gereğini duyarak "Guaze, günümüz koşullarında da sorunlarımıza yaklaşımı ve önerileriyle halen geçerliliğini sürdürüyor" diyordu.

1911'lerdeki Kuzey Kafkasya'lı aydınların kültürel hedeflerini ortaya koyması ve çözümler aramasıyla, muhaceretteki Kuzey Kafkasya'lıların içine düştükleri açmazları net çizgilerle belirlemesiyle GUAZE, yayın yaşamımızın öncülüğü niteliğindedir.

76 yıl sonra Guaze'nin ilk defa gün ışığına çıkması KAFDAĞI gerçeğinin değişik isimlerle 76 yıllık köklülüğünü ortaya koymuştur. Çünkü; Kültürel çalışmalarımızda atılan hiç bir adımın boşa gitmediğini ve gitmeyeceğini belirterek, bu tarihsel deneyim ve pratikler günümüz kültürel uğraşlarına temel olacaktır, diyebiliriz.

GUAZE çalışanlarını saygıyla anıyoruz.

Fahri HUVAJ'a bu değerli çalışmasından dolayı teşekkür ediyoruz.

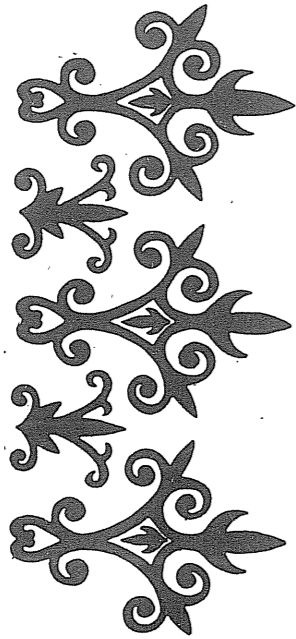
ESKİŞEHİR'den

MASAL ÜLKESİNİN ÇOCUKLARI

İlimizde Derneğimiz bünyesinde büyüklerimizden desteği gençlerimizin emeği ile "MASAL ÜLKESİNİN ÇOCUKLARI" adıyla bir karma sergi açılacaktır.

Sergide günümüzde bir masal ülkesinin kültürüne sahip insanların, anılan kültürü yaşatmak için tüm malzemelerle beraber taşıdıkları düşünce ve duygularını da resim-şiiir-fotoğraf'lar aracılığı ile iletilmesi amaçlanmıştır.

Sergi 3 NISAN 1987 günü akşamı açılacak ve Cumartesi- Pazar gününde devam edecektir. Birinci gün açılış geleneksel halk oyunlarımızın oynanması ile başlayacaktır. Gün boyunca Kalmık Çayı Sema-ver çayı ikram edilecektir. İkinci gün (cumartesi) sergi "Çerkes El Sanatları" üzerine anlatımlı slayt gösterisi ile devam edecektir. Üçüncü gün ise (pazar) konuya ilişkin bir konferans ile devam edecektir.

KAFKAS ABHAZYA KÜLTÜR DERNEĞİ YENİ BİNASI TAŞINDI

Uzunca bir süredir yeni ve çalışılabilir bir binaya taşınma isteğiyle sürdürülen çalışmalar başarı ile tamamlandı. Azmin elinden hiçbir zorun kurtulamayacağını bir kez de Kafkas Abhazya Kültür Derneği çalışanlarında gördük. Başarılarımızın devamını diliyor, kutluyoruz.

Yeni alınan bina Selimiye'de bulunan Çiçekçi Düğün Salonu, Bina, 85.000.000.- TL. na satın alındı. Bütün emeği geçenleri saygıyla selamlıyoruz.

Yeni binanın açılışı 7 Şubat 1987'de yapıldı. Geceye diğer Kafkas Kültür Kuruluşları da kültürel etkinliklerini sergileyerek katıldılar. Bağlarbaşı K.K.Derneği Kafkasya Müzik Topluluğu, Şamil Vakfı Kafkas Halk Oyunları Ekibi ve Düzce Abhaz Halk Oyunları topluluğu gösteriler düzenleyerek geceye renk kattılar.

Geceye gösterilen ilgi ve gerçekleşen katılım, Kafkas Kültürü'nün halen yaşandığını ve yaşamak için gösterilen azmin büyüklüğünü ortaya koyuyordu.

K.Abhazya Kültür Derneği Yönetim Kurulu aşağıda isimleri belirtilen kişilerden oluşmaktadır.

Talat DERİNBAY
Erol KILIÇ
Cihan ZAFER
Sami ABUHAN
Abdurrahman CENGİZ
Kemal ÇİM
Hayri ERSOY

Kafkas Abhazya Kültür Derneği tüzel kişiliğinde; bütün Kafkas kültür çalışanlarına, çalışma ve başarılarının devamını dileğiyle teşekkür ediyoruz.

BURSA KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ'NİN TANIŞMA YEMEĞİ

Kafkas Kültür ve Folklor Derneği Yönetim Kurulu, üyelerinin tanışmasını sağlamak amacıyla geçtiğimiz günlerde Bursa Kültürpark Dörtler Restaurant'ta 22 Şubat 1987 günü, bir yemek düzenledi.

Çok sayıda davetlinin katıldığı yemekte, günün özel yemeği olarak konuklara "Çerkes Tavuğu" ikram edildi.

Kafkas folklor ekibinin de bir gösteri yaparak renk kattığı tanışma yemeğinde biraraya gelen dernek üyeleri ve aileleri hem tanışma hem de dostluklarını pekiştirme fırsatını buldular.

Başarılı çalışmalarından dolayı Yönetim Kurulu'nu kutlar, başarılarının devamını dileriz.

VEFAT

4 Şubat 1987 günü değerli büyüklerimizden İkizceli Hacı Mehmet Ali ORAK vefat etmiştir. Ailesine başsağlığı diler, acılarını paylaşıyoruz.

Hacı Muratlı Köyü büyüklerinden Hacı Aciz ALHAS, Şubat ayında vefat etmiştir. Ailesine başsağlığı diler, acılarını paylaşıyoruz.

Yönetim Kurulu yedek üyelerimizden Yunus BULUT'un babası Veli BULUT Ankara'da vefat etti. Ailesine başsağlığı diler, acılarını paylaşıyoruz.

Muşta vefat ettiğini öğrendiğimiz, değerli büyüklerimizden Hacı Mirza Batubay'ın yakınlarına başsağlığı diler, acılarını paylaşıyoruz.

OKUYUCU MEKTUPLARI

Kafdağı adıyla çıkardığımız, aylık kültür, sanat ve haber dergisinin adımı gönderilen birinci sayısını almış bulunuyorum. Çıkardığımız güzel derginizden dolayı siz değerli yöneticileri candan kutlar takdirlerimi sunarım.

Kafdağı dergisinin aynı zamanda toplumumuzun kültürel ve sanatsal zenginliklerini daha iyi araştırıp, tanıtmada önemli rol oynayacağına inanıyorum.

Dilediğim şudur ki, okuyucu kitlesinin de kültürel ve sanatsal etkinlikleriyle dergimize ilgi göstermeleridir. Ve böylece dergimiz güçlenerek yaşamını sürdürecektir.

Bu vesile ile takdir ve teşekkürlerimi sunar, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla
Cemalettin ÖZBAY

Göndermiş olduğunuz derginizi aldım, candan teşekkür ederim.

Kafdağı Dergimizin çıkmasında emeği geçen tüm kişileri tebrik eder, çalışmalarınızın uzun yıllar devamını dilerim.

Bana 25 . ci yıl anısı olarak bastırduğunuz Kitap ve muhtelif Kartpostal göndermenizi rica ediyoruz. Abone koşullarını aynen kabul ediyor ve gereğini yapıyorum.

Ayrıca adresini yazdığım arkadaşlarımı da dergiye abone etmenizi rica ediyorum.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Cevat ERŞEN

Kafdağına saygılarımla,
17 Mart 1987

6 Mart 1987 cuma akşamının ardından,

Bir maltepe gecesini geride bıraktık. İçimiz sevinç, gözlerimiz yaşla dopdolu.

Küçük bir gösteri sunuldu biz konuklara. Değerli arkadaşımızın eserinde. Konu çok önemliydi. Farklı kültürlerin birleşimini, doğan melez kültürün sorunlarını, ana kültürün yok oluşunu yansıttı. Özümlemenin temel amaçlarından birini getirdi karşımıza. Yaşantımızda sürekli baktığımız, fakat göremediğimiz incelikleriyle. Yazarmız yeni ve yalındı. Aynı zamanda çekingendi, ama ilk adımda başarılı görüyorum. Verilmek istenen; sahne düzeninin, oyuncuların konsantrasyon, vurgu ve mimiklerdeki eksikliği nedeni ile istenilen düzeye ulaşamadı sanıyorum.

Bu pürüzlere rağmen anladım sanıyorum sahneye bakan bütün belleğimle, bütün gözlerimle, bütün kalbimle. Korkarım yarım bakmış, yarım görmemiş yarım algılamamışlar duyularım. Yalnızca alkışlamamışımdır anlamadan ne söylendiğini, anlatıldığını. Miting alanındaki seçmenler gibi.

Düşünelim. Saygılarımla....

Pşenaho İlhan

Kafdağına serenat

İsim önemli

ismi taşımak önemli

isme layık olmak önemli

En önemlisi başlamak.

BEŞGÜL Yaşar

DERNEĞİMİZDEN TEMİN EDİLEBİLECEK YAYINLAR

- 1 — YAMÇI, Aylık Sosyo-Kültürel Dergi
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Fahri Huvaj
Şafak Matbaası Ankara, Kasım 1975 - Şubat 1978
Teksayılar : 300 TL. Cilt (7-16) : 2000 TL.
- 2 — Abhaz Mitolojisi Anaç mı? B. Ömer Büyüka
Yayınlayan : B. Sabri Ander
İstanbul Matbaası — 1971
Abhozoloji Yayınları No : 2
1500 TL.
- 3 — Gurbetteki Kafkasyadan Belgeler. Sefer E. Berzeg
Şafak Matbaası, Ankara, 1985
300 TL.
- 4 — Kafkasyanın Ticaret Tarihi, Ahmet Canbek
Kuzey Kafkasyalılar Kültür ve Yardım Derneği Yayını
Dizgi-Baskı : Eko Matbaası-İstanbul-1978
300 TL.
- 5 — Türkiye'de Kuzey Kafkasya ile ilgili yayınlar Bibliyografyası
1928-1986, Vedat Berzeg
Samsun Kafkas Kültür Derneği Genel Konular Dizisi : 2
Şafak Matbaası-Ankara-1968
200 TL.
- 6 — Muhaceretteki Tarihimizden Belgeler 1
Çerkes Sorunu Hakkında Türk Kamuoyu ve T.B.M.M.'ne Sunu,
Mehmet Fetgeroy Soenu, İstanbul 1339-1923
Nartların Sesi Yayınları
Baskı-Dizgi : Kısmet Matbaası
300 TL.
- 7 — Kafkas Hikayeleri Antolojisi,
Kafkasya Kültürel Dergi (Marj) Yayınları
İdeal Matbaası
800 TL.
- 8 — Kazanuko Jabağ (roman),
Osman Çelik
Dizgi Baskı : Gelişim Matbaası Ankara 1986
1500 TL.
- 9 — Kafe (Han Kızının Şarkısı),
Osman Çelik
Dizgi Baskı : Gelişim Matbaası Ankara 1985
550 TL.

- 10 — **Genar, Kafkasya 1 (roman)**
Osman Çelik
Dizgi: Gül Matbaası Baskı: Doğu Matbaası İstanbul 1985
2000 TL.
- 11 — **Tek Atlı (roman), Ç'eraşe Tembot**
Çeviren : Mevlüt Atalay
Redaksiyon : Nahih Eruz
Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Yayını
Dizgi Baskı : Kısmet Matbaası Ankara-1979
1500 TL.
- 12 — **Şiirler, Resul Hamzatov**
Türkçeleştiren : Mazlum Beyhan
Kalem Yayınları
Dizgi-Baskı : Onur Dizgi Ankara 1986
700 TL.
- 1 — **Çerkes Motifleri,**
Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Yayını
Ankara-Temmuz 1977
500 TL.
- 14 — **Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği 25. Yıl Bülteni**
500 TL.
- 15 — **1978 Yılı Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Takvimi : 500 TL.**
Poster : 300 TL. Kartpostal : 30 TL.
- 16 — **Benim Dağıstanım, Resul Hamzatov**
Çeviren : Mazlum Beyhan
Düşün Yayınevi
2000 TL.
- 17 — **ZELİM HAN, Mohmad Mamakayev**
Çeviren : Tarık Cemal Kutlu
E Yayınları
1500 TL.
- 18 — **Hançer, Mihail Yurçeviç Lermantov (şiirler)**
Çeviren : Ataol Behramoğlu
1000 TL.
- 19 — **Çerkes Ethem Olayı, Cemal Şener**
Okan Yayınevi
700 TL.

Adres : Kuzey Kafkasya Kültür Derneği,
Şenyuva-Mecnun Sokak No : 64
Beştepe - ANKARA